

**UCHWAŁA NR XXXVIII/514/21
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO**

z dnia 22 listopada 2021 r.

w sprawie przyjęcia Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025

Na podstawie art. 14 ust. 1 pkt 2 i art. 18 pkt 20 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1668 ze zm.), art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.), Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (Dz. U. z 2021 r. poz. 642), uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Świętokrzyskiego.

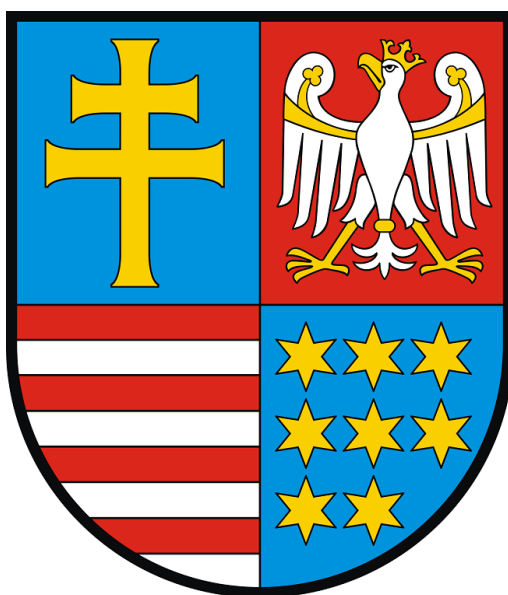
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY SEJMIKU

ANDRZEJ PRUŚ

Załącznik do Uchwały Nr XXXVIII/514/21
Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego
z dnia 22 listopada 2021 r.

SAMORZĄD
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

WOJEWÓDZKI
PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA LATA 2021-2025

Kielce 2021

Spis treści

Wykaz skrótów.....	3
1. Wprowadzenie.....	5
1.1. Charakterystyka sytuacji społeczno – gospodarczej w województwie świętokrzyskim w 2019 r.....	7
1.2. Dynamika zjawiska używania substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskie w świetle badań ESPAD w latach 2005-2019.....	9
2. Opis posiadanych zasobów instytucjonalnych oraz podejmowanych działań w ramach przeciwdziałania narkomanii.....	20
2.1. Zaangażowanie jednostek samorządu terytorialnego województwa świętokrzyskiego w realizację zadań w zakresie zapobiegania narkomanii na przykładzie 2020 roku.....	20
2.2. Aktywność samorządu województwa w zakresie realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w latach 2017-2020.....	31
2.3. Wykonywanie świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych	41
2.4. Zakażenia wirusem HIV, zachorowalność na AIDS na terenie województwa świętokrzyskiego.....	51
2.5. Środki zastępcze - skala zjawiska.....	53
2.6. Zwalczanie przestępczości narkotykowej.....	56
2.7. Pomoc społeczna udzielana osobom uzależnionym od substancji psychoaktywnych.....	58
3. Analiza SWOT.....	63
4. Cele i działania Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025.....	66
5. Realizacja Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025.....	76
6. Finansowanie Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025.....	77
7. Monitoring i ewaluacja Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025.....	78
Spis tabel.....	79
Spis wykresów.....	80

Wykaz skrótów

AIDS – Zespół Nabytego Niedoboru Odporności

art. – artykuł

ds. – do spraw

Dz. U. – Dziennik Ustaw

EMCDDA – Europejskie Centrum Monitorowania Narkomanii i Narkotyków

ESPAD – Europejski Program Badań Szkolnych nad Używaniem Alkoholu i Narkotyków

g – gram

ghb – kwas 4-hydroksybutanowy (tak zwana: pigułka gwałtu)

HBV – wirus zapalenia wątroby typu B

HCV – wirus zapalenia wątroby typu C

HIV – Ludzki Wirus Nabytego Niedoboru Odporności

im. – imienia

itp. – i tym podobne

JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego

kg – kilogram

km² – kilometr kwadratowy

lsd – kwas lizergowy (to substancja psychoaktywna należąca do halucynogenów)

m. in. – między innymi

np. – na przykład

Nr – Numer

NSP – Nowe Syntetyczne Substancje Psychoaktywne

NZOZ – Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej

ONZ – Organizacja Narodów Zjednoczonych

PKD – Punkt Konsultacyjno – Diagnostyczny

pn. – pod nazwą

poz. – pozycja

pt. – pod tytułem

PZU – Powszechny Zakład Ubezpieczeń

r. – rok

r. ż. – rok życia

Sp. z o.o. – Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

SWOT – technika służąca do porządkowania i analizy informacji, polegająca na podzieleniu zebranych informacji na cztery kategorie.

t. j. – to jest

tys. – tysiąc

tzw. – tak zwany

UE – Unia Europejska

ul. – ulica

ust. – ustęp

wg – według

ZDZ – Zakład Doskonalenia Zawodowego

ze zm. – ze zmianami

zł – złoty

1. Wprowadzenie

Podstawą prawną opracowania Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025 jest:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 ze zm.),
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1668 ze zm.),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (Dz. U. z 2021 r. poz. 642),
- Uchwała Nr XXXII/435/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 maja 2021 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2030”.

Kierunki działań w zakresie przeciwdziałania narkomanii wyznacza przede wszystkim ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Zadania realizuje się poprzez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, zdrowotnej i oświatowo - wychowawczej, a w szczególności:

- 1) *działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną;*
- 2) *leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych;*
- 3) *ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych;*
- 4) *nadzór nad substancjami, których używanie może prowadzić do narkomanii;*
- 5) *zwalczanie niedozwolonego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii;*
- 6) *nadzór nad uprawami roślin zawierających substancje, których używanie może prowadzić do narkomanii.*¹

Zadania w zakresie przeciwdziałania narkomanii realizowane są przez organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego, w zakresie określonym w ustawie, a także przez:

---

¹ Art. 2 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.).

- 1) *przedszkola, szkoły i inne jednostki organizacyjne wymienione w art. 2 pkt 3-9 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz. U z 2020 r. poz. 910 i 1378);*
- 2) *szkoły wyższe;*
- 3) *podmioty lecznicze i inne podmioty działające w ochronie zdrowia;*
- 4) *jednostki Wojska Polskiego, Policji i Straży Granicznej;*
- 5) *organy celne;*
- 6) *jednostki organizacyjne Służby Więziennej oraz zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich;*
- 7) *ośrodki pomocy społecznej, centra usług społecznych, powiatowe centra pomocy rodzinie i regionalne ośrodki polityki społecznej;*
- 7a) *jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, o których mowa w art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, oraz asystentów rodziny, rodziny zastępcze i prowadzących rodzinne domy dziecka (Dz. U. z 2020 r. poz. 821);*
- 8) *środki masowego przekazu.*²

W realizacji zadań, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, mogą uczestniczyć organizacje pozarządowe i inne podmioty, których działalność statutowa obejmuje realizację zadań należących do sfery zadań publicznych w zakresie m. in.: ochrony i promocji zdrowia, pomocy społecznej, nauki, edukacji, oświaty i wychowania, kultury fizycznej, działalności charytatywnej, promocji i organizacji wolontariatu porządku i bezpieczeństwa publicznego lub przeciwdziałania patologiom społecznym - po przeprowadzeniu konkursu, o którym mowa w art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, a także samorządy zawodów medycznych, rodziny osób uzależnionych oraz grupy samopomocy osób uzależnionych i ich rodzin.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, *organ wykonawczy samorządu województwa opracowuje projekt Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, zwanego dalej „Wojewódzkim Programem”, biorąc pod uwagę cele operacyjne dotyczące przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Ponadto, Wojewódzki Program stanowi część strategii wojewódzkiej*

---

² Art. 5 ust. 2 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.).

w zakresie polityki społecznej i opiera się tym samym na założeniach Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2030 .

Uchwałą Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego Nr XXX/437/17 z dnia 23 stycznia 2017 r. został przyjęty do realizacji Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020.

W związku z powyższym opracowuje się nowy Wojewódzki Program obowiązujący na lata 2021-2025.

1.1. Charakterystyka sytuacji społeczno – gospodarczej w województwie świętokrzyskim w 2019 r.

Województwo świętokrzyskie jest jednym z najmniejszych województw Polski zarówno pod względem zajmowanej powierzchni (11 711 km² – 3,7 % obszaru kraju), jak i zaludnienia (1 233 961 tys. osób). Jednocześnie województwo świętokrzyskie to region o niskiej gęstości zaludnienia (105 osób/km²) i niskim poziomie urbanizacji. Zgodnie z podziałem administracyjnym, województwo składa się z 14 powiatów (w tym jednego powiatu grodzkiego - kieleckiego) oraz 102 gmin³ (w tym: 5 gminy miejskie; 40 gminy miejsko – wiejskie; 57 gminy wiejskie).

Najważniejszym potencjałem regionu jest znakomita lokalizacja – niemal w centrum Polski – oraz przestrzeń charakteryzująca się unikatowymi walorami przyrodniczymi i kulturowymi. Występuje bogata szata roślinna, rzadkie zbiorowiska roślinności stepowej, górskiej, bagiennej. W związku z tym świętokrzyskie cechuje największy udział obszarów chronionych w ogólnej powierzchni wśród województw w Polsce. Przedstawione walory przyrodnicze, w tym obecność Gór Świętokrzyskich – jednych z najstarszych gór w Europie, stanowią niezaprzeczalny kapitał województwa, będący czynnikiem sprzyjającym rozwojowi turystyki. Niezwykle urozmaicona budowa geologiczna regionu decyduje o różnorodności przyrodniczo – krajobrazowej i jest swoistą wizytówką województwa świętokrzyskiego. Ta cecha środowiska przyrodniczego powoduje, że województwo jest jednym z głównych regionów wydobywania surowców skalnych w kraju. Najważniejszymi z gospodarczego punktu widzenia są: wapienie, rudy żelaza, miedzi i ołowiu, margle oraz złoża gipsów i anhydrytów. Istotnym gospodarczo zasobem są również złoża solanek, wód leczniczych i termalnych – osiem złóż znajduje się w powiecie buskim oraz jedno w powiecie kazimierskim.

---

³ Źródło danych: Urząd Statystyczny w Kielcach – *Rocznik Statystyczny Województwa Świętokrzyskiego 2020*.

Z bogactwa naturalnego i tradycji przemysłowych wynika kolejny potencjał województwa – dziedzictwo kulturowe.

Pozytywnie wyróżniają województwo świętokrzyskie na tle kraju także: dobry poziom edukacji na wszystkich jej szczeblach, dobry dostęp do usług zdrowotnych i opiekuńczych oraz poziom bezpieczeństwa związanego z przestępczością (niskie wskaźniki liczby przestępstw oraz wysoka ich wykrywalność).

Problemem regionu są niedobory wody, które wiążą się z coraz częściej występującymi suszami, postępującymi zmianami klimatycznymi, niską zasobnością w wodę, a także dużym zużyciem wody na potrzeby przemysłu.

Problemy województwa związane są również ze zmianami demograficznymi, takimi jak: starzenie się społeczeństwa i idące za nim obciążenie demograficzne. Największe zmiany widoczne są w społecznościach wiejskich, gdzie powszechne jest zjawisko depopulacji i starzenia się społeczeństwa.

Na niższą jakość życia niż w innych regionach Polski wskazują niekorzystne wskaźniki: wysokość oraz struktura źródeł dochodów, dostępność części usług publicznych oraz wyższe bezrobocie. Sytuacja województwa świętokrzyskiego pod względem poziomu dochodów gospodarstw domowych, jest niekorzystna. W 2020 r. przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym wyniósł 1 726,92 zł (w skali całego kraju dochód ten wyniósł 1 919,21 zł).⁴ Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. liczba osób pracujących wyniosła 236,9 tys. osób (spadek o 1,9% w stosunku do roku 2019). Wskaźnik pracujących na 1000 ludności w województwie świętokrzyskim wynosi 193, w odniesieniu do innych regionów nasze województwo znajduje się na 15 miejscu.

Perspektywę rozwoju województwa niesie za sobą sfera gospodarcza, która stanowi „koło zamachowe” rozwoju Świętokrzyskiego w kolejnych latach. Szczególny potencjał wzrostu ma również branża turystyczna, ukierunkowana na specyficzne produkty turystyczne i edukacyjne. Wysoko notowana jest działalność targowa i eventowa (Targi Kielce to drugi w Polsce ośrodek targowo - wystawienniczy), która ma szansę dalszego rozwoju oraz przyciągania do regionu nowych imprez targowych i konferencyjnych dla biznesu a także środowisk naukowych. Potencjał Świętokrzyskiego tkwi również w rozwoju biogospodarki (w tym rolnictwa i przemysłu spożywczego) oraz w wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii.

---

⁴ Źródło danych: Urząd Statystyczny w Kielcach – *Opracowanie bieżące – Budżety gospodarstw domowych w województwie świętokrzyskim w 2020 r.*: <https://kielce.stat.gov.pl/opracowania-biezace/opracowania-sygnalne/finanse/budzety-gospodarstw-domowych-w-województwie-swietokrzyskim-w-2020-r-,1,7.html> .

Pomimo borykania się z problemami demograficznymi, największe miasto regionu Kielce – są niezaprzeczalnie centrum gospodarczym, kulturalnym i naukowym Świętokrzyskiego. Istotnym uwarunkowaniem rozwoju województwa świętokrzyskiego jest jego tranzytowe położenie pomiędzy największymi aglomeracjami w Polsce: Warszawą, Łodzią, obszarem śląsko - krakowskim, a także Lublinem i Rzeszowem. Położenie to z jednej strony zapewnia korzyści związane z lokalizacją na szlakach transportowych między metropoliami oraz dostępność do usług przez nie oferowanych. Z drugiej strony ośrodki te, zwłaszcza Warszawa i Kraków, stanowiąc atrakcyjne miejsce osiedlania się, mogą przyczyniać się do odpływu ludności z Kielc.⁵

1.2. Dynamika zjawiska używania substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim w świetle badań ESPAD w latach 2005-2019

Idea paneuropejskiej współpracy w badaniach szkolnych na temat używania substancji psychoaktywnych powstała wśród badaczy tej problematyki skupionych wokół Rady Europy. Badania zainicjowane przez tę grupę przyjęły formę wieloletniego programu badawczego zatytułowanego: „*European School Survey Project on Alcohol and Drugs*” (ESPAD) i prowadzone są co cztery lata według tych samych wystandardyzowanych technik, co umożliwia porównywalność nie tylko w przestrzeni ale i w czasie.

Polska, w tym województwo świętokrzyskie włączając się do tego projektu uzyskała możliwość śledzenia zarówno rozmiarów zjawiska jak i jego trendów rozwojowych na szerokim tle sytuacji w Europie i w poszczególnych jej krajach. ESPAD jest pierwszym ogólnopolskim badaniem spełniającym warunki międzynarodowej porównywalności i jednocześnie podjętym z intencją śledzenia trendu w zakresie używania substancji psychoaktywnych przez młodzież szkolną.

Badanie zrealizowane w województwie świętokrzyskim w 2019 r. było trzecim z kolei badaniem szkolnym przeprowadzonym w tym województwie. Pierwsze badanie w województwie zrealizowano w 2005 r. Kolejne, już czwarte badanie zaplanowano na 2023 rok.

Dzięki temu w niniejszym rozdziale podjęto próbę porównania zmian podstawowych wskaźników używania narkotyków przez młodzież w województwie jakie dokonały się na przestrzeni ostatnich lat.

---

⁵ https://www.swietokrzyskie.pro/file/2021/04/SRWS_2030_ZALACZNIK-DO-UCHWALY-SEJMIKU.pdf, s. 12-25.

Tabela 1. Używanie substancji kiedykolwiek w życiu w województwie świętokrzyskim.⁶

Kohorta	Wyszczególnienie	2005	2015	2019
młodsza kohorta (15-16 lat)	marihuana lub haszysz	13,1	24,3	25,3
	substancje wziewne	8,7	11,0	6,2
	leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	15,9	16,8	17,0
	amfetamina	2,7	5,1	3,6
	ecstasy	2,0	3,9	2,9
starsza kohorta (17-18 lat)	marihuana lub haszysz	27,9	39,8	39,6
	substancje wziewne	6,2	7,2	7,5
	leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	18,3	18,4	21,1
	amfetamina	9,1	6,9	6,3
	ecstasy	5,6	5,9	4,9

Analizując dane zawarte w powyższej tabeli zaobserwować można wzrost rozpowszechnienia eksperymentowania z przetworami konopi w 2019 r.

W obu grupach badanych z terenu województwa świętokrzyskiego zaobserwowano także znaczny spadek odsetka 15 - 16 latków używających substancji wziewnych oraz stabilizację używania tych substancji wśród 17-18 latków.

W przypadku używania leków uspokajających bez przepisu lekarza to w młodszej kohorcie obserwuje się stabilizację używania na poziomie około 17%, a w starszej kohorcie około 3% wzrost.

Z kolei w przypadku amfetaminy oraz ecstasy w obu grupach respondentów obserwuje się spadek używania tych substancji.

W tabeli poniżej przedstawiono porównanie w zakresie eksperymentowania i częstego używania przetworów konopi.

⁶ Sierosławski J., Jabłoński P., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną, Raport z badań ankietowych zrealizowanych w Województwie Świętokrzyskim w 2005 r.; Sierosławski J., Charzyńska K., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie świętokrzyskim w 2015 r.; Sierosławski J., Wiczorek Ł., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie świętokrzyskim w 2019 r.

Tabela 2. Używanie przetworów konopi w województwie świętokrzyskim.⁷

Kohorta	Wyszczególnienie	2005	2015	2019
młodsza kohorta (15-16 lat)	kiedykolwiek w życiu	13,1	24,3	25,3
	w czasie 12 miesięcy przed badaniem	9,3	18,7	20,0
	w czasie 30 dni przed badaniem	4,3	11,4	11,3
starsza kohorta (17-18 lat)	kiedykolwiek w życiu	27,9	39,8	39,6
	w czasie 12 miesięcy przed badaniem	18,3	29,1	32,6
	w czasie 30 dni przed badaniem	9,8	15,5	16,5

W obu grupach respondentów obserwuje się wzrost odsetka użytkowników eksperymentujących z przetworami konopi.

Dane zawarte w tabeli poniżej pozwalają na prześledzenie zmian w dostępności poszczególnych substancji w ocenach młodzieży jakie dokonały się w czasie ostatnich czterech lat.

Tabela 3. Ocena dostępności poszczególnych substancji uznane przez respondentów jako bardzo łatwe do zdobycia w województwie świętokrzyskim.⁸

Kohorta	Wyszczególnienie	2005	2015	2019
młodsza kohorta (15-16 lat)	papierosy	64,6	44,7	44,2
	piwo	62,8	49,3	52,7
	wino	51,4	39,3	45,7
	wódka	40,1	34,1	43,0
	marihuana lub haszysz	10,3	16,7	15,4
	amfetamina	7,0	6,0	5,5
	leki uspokajające lub nasenne	20,2	22,4	21,0
starsza kohorta	ecstasy	5,8	6,4	4,7
	papierosy	81,2	69,9	67,5
	piwo	76,1	77,5	73,2

7 Tamże

8 Tamże

(17-18 lat)	wino	66,9	70,5	68,4
	wódka	58,6	67,0	67,0
	marihuana lub haszysz	17,4	22,1	20,9
	amfetamina	11,0	7,0	6,9
	leki uspokajające lub nasenne	22,1	27,7	22,0
	ecstasy	11,2	7,7	7,5

W województwie świętokrzyskim w 2019 r., w porównaniu do roku 2015, zarówno w młodszej jak i starszej kohorcie odnotowano spadek dostępu do wszystkich pozostałych substancji. Ogólny poziom dostępności z 2019 r. jest najniższy w historii pomiarów jakie miały miejsce w województwie świętokrzyskim.

W Tabeli 4 przedstawiono dane dotyczące miejsc, gdzie łatwo kupić marihuanę lub haszysz.

Tabela 4. Miejsca gdzie łatwo kupić marihuanę lub haszysz.⁹

Kohorta	Wyszczególnienie	2005	2015	2019
młodsza kohorta (15-16 lat)	nie znam takich miejsc	48,9	58,4	68,0
	ulica, park	19,5	21,3	15,1
	szkoła	17,0	15,4	10,4
	dyskoteka, bar	37,1	12,5	8,4
	mieszkanie dealera	24,1	16,1	9,6
	przez Internet	x	x	6,8
	inne miejsce	8,2	6,0	6,8
starsza kohorta (17-18 lat)	nie znam takich miejsc	42,6	56,6	59,9
	ulica, park	22,8	20,5	22,1
	szkoła	23,3	17,0	16,7
	dyskoteka, bar	42,1	16,2	15,3
	mieszkanie dealera	26,1	17,9	13,8
	przez Internet	x	x	11,6
	inne miejsce	6,4	6,2	5,4

W obu kohortach odnotowano wzrost odsetka uczniów, którzy nie znają takich miejsc. Jednocześnie w obu kohortach spadł odsetek respondentów, których zdaniem te substancje były łatwo dostępne w takich miejscach jak ulica, park, szkoła, dyskoteka, mieszkanie dealera.

⁹ Tamże.

Województwo świętokrzyskie na tle innych województw

W rozdziale tym zestawiono wyniki badań uzyskane w województwie świętokrzyskim na tle wyników, które uzyskano w następujących województwach: dolnośląskim, kujawsko – pomorskim, lubelskim, małopolskim, mazowieckim i śląskim.

Tabela 5. Porównanie używania substancji psychoaktywnych przez respondentów kiedykolwiek w życiu w badaniach przeprowadzonych w 2015 i 2019 r.¹⁰

Kohorta	Wyszczególnienie	dolnośląskie		kujawsko - pomorskie		lubelskie		małopolskie		mazowieckie		śląskie		świętokrzyskie	
		2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019
młodsza kohorta (15-16 lat)	marihuana lub haszysz	30,5	24,6	28,1	23,0	25,1	20,0	19,9	18,3	25,8	17,1	23,1	25,3	24,3	21,2
	substancje wziewne	11,0	7,4	9,0	8,1	12,0	6,2	9,4	8,1	12,7	7,0	11,5	6,2	11,0	10,2
	leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	16,8	14,6	17,6	17,0	18,6	13,3	15,4	13,7	18,1	14,1	16,1	17,0	16,8	14,6
	leki przeciwbólowe w celu odurzania się	6,9	6,4	7,1	7,4	7,1	5,2	6,1	7,0	8,4	5,5	6,4	4,2	6,9	6,7
	amfetamina	5,1	4,7	7,0	3,2	4,2	3,0	4,7	2,7	8,0	3,0	3,6	3,6	5,1	2,5
	metamfetamina	2,4	2,7	3,6	1,4	3,3	2,1	3,0	2,2	6,2	2,2	2,0	2,0	2,4	1,8
	lsd lub inne halucynogeny	5,4	3,8	5,9	2,9	4,4	2,7	5,1	3,0	6,9	2,2	4,1	2,6	5,4	2,1
	crack	3,0	1,4	2,6	0,7	2,3	1,1	2,8	1,5	3,9	1,2	1,4	1,1	3,0	1,2
	kokaina	4,1	3,1	5,1	2,3	3,7	2,4	4,8	2,6	7,0	2,2	2,8	1,6	4,1	1,4
	relewin	2,9	1,6	2,3	0,8	1,1	1,0	2,1	0,9	3,4	1,1	1,2	1,1	2,9	0,6

10 Opracowanie własne na podstawie: Charzyńska K., Sierosławski J., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie świętokrzyskim w 2015 r. oraz Sierosławski J., Wieczorek Ł., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie świętokrzyskim w 2019 r.

	heroina	3,8	1,8	3,7	0,9	1,9	1,7	2,9	1,6	4,9	1,5	1,9	1,3	3,8	1,0
	ecstasy	3,9	3,5	4,7	2,9	3,4	2,6	3,9	3,2	5,9	2,4	2,5	2,9	3,9	2,3
	grzyby halucynogenne	5,2	2,1	3,4	1,4	2,5	2,0	3,1	1,9	5,8	1,6	2,4	2,5	5,2	1,8
	ghb	2,8	1,9	2,1	1,1	1,0	1,4	2,4	0,8	3,2	1,2	0,9	1,1	2,8	0,7
	narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	3,8	2,6	4,3	1,8	1,5	2,1	2,7	1,2	4,6	1,8	1,3	1,4	3,8	0,9
	alkohol razem z tabletkami	5,2	5,6	6,7	6,4	6,7	4,2	5,1	4,8	7,3	4,5	4,2	5,1	5,2	5,1
	sterydy anaboliczne	4,1	2,5	3,0	2,6	1,8	1,6	2,6	1,9	5,0	2,5	1,6	2,1	4,1	2,2
	alkohol razem z marihuana lub haszyszem	-	11,9	-	13,3	-	11,3	-	10,6	-	9,2	-	12,9	-	11,2
starsza kohorta (17-18 lat)	marihuana lub haszysz	53,6	41,9	48,8	45,3	45,0	37,4	34	38,9	46,8	39,0	45,9	39,6	39,8	38,3
	substancje wziewne	7,2	8,7	5,1	5,1	8,2	6,4	8,2	7,9	8,8	6,7	8,2	7,5	7,2	7,4
	leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	15,0	21,1	19,5	22,5	22,2	20,9	16,8	20,0	18,9	18,5	17,6	21,1	18,4	17,2
	leki przeciwbólowe w celu odurzenia się	6,4	8,8	6,4	6,1	6,2	5,1	4,8	6,2	8,0	5,8	8,2	7,6	6,9	5,2
	amfetamina	8,3	8,0	8,6	8,6	7,6	2,8	5,2	6,6	7,7	4,5	9,0	6,3	6,9	4,7
	metamfetamina	4,2	4,7	3,3	4,3	4,6	2,3	3,0	5,3	5,8	3,0	5,4	2,7	3,8	2,9

lsd lub inne halucynogeny	4,9	6,2	4,6	4,9	5,4	2,9	4,5	5,4	7,4	4,2	6,8	3,9	6,0	4,0
crack	1,3	2,2	1,8	1,4	1,9	1,0	1,5	2,1	2,1	1,3	2,4	1,2	2,3	1,0
kokaina	3,4	4,4	4,3	4,4	5,0	2,0	3,6	5,3	5,9	3,5	4,5	4,2	4,3	2,9
relewin	0,7	2,9	1,3	1,2	1,4	0,6	0,5	1,3	1,9	0,7	1,8	2,0	3,0	0,6
heroina	1,4	2,8	2,0	1,3	2,3	1,5	1,4	2,8	2,6	1,3	3,0	2,7	2,9	1,0
ecstasy	4,5	6,8	4,2	6,9	4,0	2,8	3,3	6,9	5,3	5,9	4,5	4,9	5,9	5,1
grzyby halucynogenne	3,7	3,8	2,4	2,7	3,6	1,5	1,5	3,3	3,5	3,3	5,0	3,1	5,1	1,2
ghb	0,9	2,4	0,9	1,0	1,3	0,7	0,9	1,6	1,8	1,2	1,8	1,0	2,3	0,8
narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	1,3	3,5	2,0	2,7	2,3	1,4	1,6	2,8	2,8	1,3	2,6	2,4	3,2	2,4
alkohol razem z tabletkami	6,6	10,4	7,3	8,5	8,0	6,4	4,2	8,4	7,9	6,4	8,7	9,4	6,6	8,3
sterydy anaboliczne	1,8	3,8	2,6	2,4	2,8	1,9	1,3	2,9	2,5	2,8	3,0	2,6	3,9	1,8
alkohol razem z marihuana lub haszyszem	-	26,2	-	30,3	-	23,6	-	26,8	-	26,1	-	23,4	-	22,9

Tabela 6. Używanie dopalaczy kiedykolwiek w życiu, w czasie ostatnich 12 miesięcy oraz w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem – wyniki badań ESPAD za 2019 r.¹¹

Kohorta	Wyszczególnienie	dolno-śląskie	kujawsko - pomorskie	lubelskie	małopolskie	mazowieckie	śląskie	świętokrzyskie	wielkopolskie
młodsza kohorta (15-16 lat)	kiedykolwiek w życiu	4,5	4,0	4,5	4,1	4,9	3,2	3,7	5,0
	w czasie 12 miesięcy przed badaniem	3,7	2,9	4,2	4,0	3,2	2,5	2,8	3,4
	w czasie 30 dni przed badaniem	3,2	2,4	3,4	3,2	2,7	2,0	1,9	2,4
starsza kohorta (17-18 lat)	kiedykolwiek w życiu	6,6	5,2	5,8	5,7	5,4	5,1	4,8	6,1
	w czasie 12 miesięcy przed badaniem	5,0	2,7	3,5	4,1	4,0	3,8	2,6	3,6
	w czasie 30 dni przed badaniem	4,0	1,7	2,6	3,3	2,9	3,0	1,1	2,1

Najwyższe odsetki rozpowszechnienia eksperymentowania z dopalaczami przez uczniów z młodszej kohorty odnotowane zostały w województwie wielkopolskim, a starszej grupy wiekowej w województwie dolnośląskim. Najniższe odsetki użytkowników odnotowano w województwie świętokrzyskim.

Podobny odsetek uczniów we wszystkich analizowanych województwach potrafi wskazać miejsca gdzie można dokonać zakupu substancji psychoaktywnych. Zarówno w młodszej jak i w starszej grupie wiekowej najwięcej osób wskazało, że „nie wie gdzie można kupić substancje psychoaktywne”. Respondenci wskazali, że najłatwiej nielegalne substancje można nabyć w parku i na ulicy.

11 Sierosławski J., Wieczorek Ł., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie świętokrzyskim w 2019 r.

Tabela 7. Miejsca gdzie można łatwo kupić marihuanę lub haszysz w badaniach przeprowadzonych w 2015 i 2019 r.¹²

Poziom klasy	Wyszczególnienie	dolnośląskie		kujawsko - pomorskie		lubelskie		małopolskie		mazowieckie		śląskie		świętokrzyskie	
		2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019
młodsza kohorta (15-16 lat)	nie znam takich miejsc	57,0	57,6	56,0	57,1	57,5	62,6	56,7	63,0	56,6	65,6	59,6	68,0	58,4	61,6
	ulica, park	23,6	23,6	21,9	22,7	21,8	21,1	20,0	22,0	22,8	18,6	22,1	15,1	21,3	20,1
	szkoła	15,5	13,7	15,4	14,6	15,8	11,8	14,7	12,1	20,0	11,5	13,8	10,4	15,5	10,7
	dyskoteka bar	12,8	12,9	13,1	11,7	13,2	7,9	12,7	9,8	16,2	10,6	13,2	8,4	12,5	9,8
	mieszkanie dealera	18,2	12,3	16,6	12,4	17,8	10,6	15,3	10,7	16,2	10,6	17,3	9,6	16,1	13,4
	internet	10,8	11,0	11,3	10,2	13,0	9,6	13,4	9,3	13,3	10,3	11,8	6,8	9,6	8,4
	inne miejsce	5,4	7,9	6,5	7,3	5,5	5,4	6,3	5,4	4,3	5,2	5,5	6,8	6,0	7,8
starsza kohorta (17-18 lat)	nie znam takich miejsc	48,7	48,4	48,8	48,5	51,2	58,3	57,6	54,9	50,4	52,2	50,0	59,9	56,6	54,0
	ulica, park	27,5	28,3	25,9	26,4	22,1	20,8	18,2	23,9	23,8	25,0	25,5	22,1	20,5	27,6
	szkoła	22,7	18,9	17,5	15,6	19,3	13,1	15,8	14,9	19,2	16,3	17,2	16,7	17,0	14,9

12 Opracowanie własne na podstawie: Charzyńska K., Sierosławski J., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie świętokrzyskim w 2015 r. oraz Sierosławski J., Wieczorek Ł., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie świętokrzyskim w 2019 r.

	dyskoteka, bar	18,1	20,0	17,4	21,0	17,2	15,1	14,9	16,4	19,0	17,6	17,6	15,3	16,2	18,1
	mieszkanie dealera	21,9	19,9	21,4	21,0	19,9	14,0	16,2	17,6	18,9	16,6	21,8	13,8	17,9	19,7
	Internet	6,8	11,1	10,7	11,4	10,3	11,3	9,1	11,0	7,7	10,9	10,2	11,6	10,3	11,9
	inne miejsce	6,6	6,3	5,9	7,3	7,1	5,2	6,6	6,0	6,1	9,6	7,7	5,4	6,2	4,6

2. Opis posiadanych zasobów instytucjonalnych oraz podejmowanych działań w ramach przeciwdziałania narkomanii

2.1. Zaangażowanie jednostek samorządu terytorialnego województwa świętokrzyskiego w realizację zadań w zakresie zapobiegania narkomanii na przykładzie 2020 roku

Dane prezentowane w niniejszym rozdziale zostały opracowane na podstawie kwestionariuszy sprawozdawczych z realizacji gminnych programów przeciwdziałania narkomanii. Ankieta corocznie jest opracowywana przez Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii i za pośrednictwem eksperta wojewódzkiego ds. informacji o narkotykach i narkomanii rozsyłana jest do gmin poszczególnych województw.

W związku z powyższym informacje zawarte w niniejszym rozdziale zostały pogrupowane wg następujących kategorii:

- informacje ogólne na temat gminnych programów przeciwdziałania uzależnieniom,
- działania informacyjno – edukacyjne prowadzone w lokalnych samorządach,
- rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii,
- profilaktyka,
- redukcja szkód, rehabilitacja i reintegracja społeczna,
- monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych,
- zadania własne gminy.

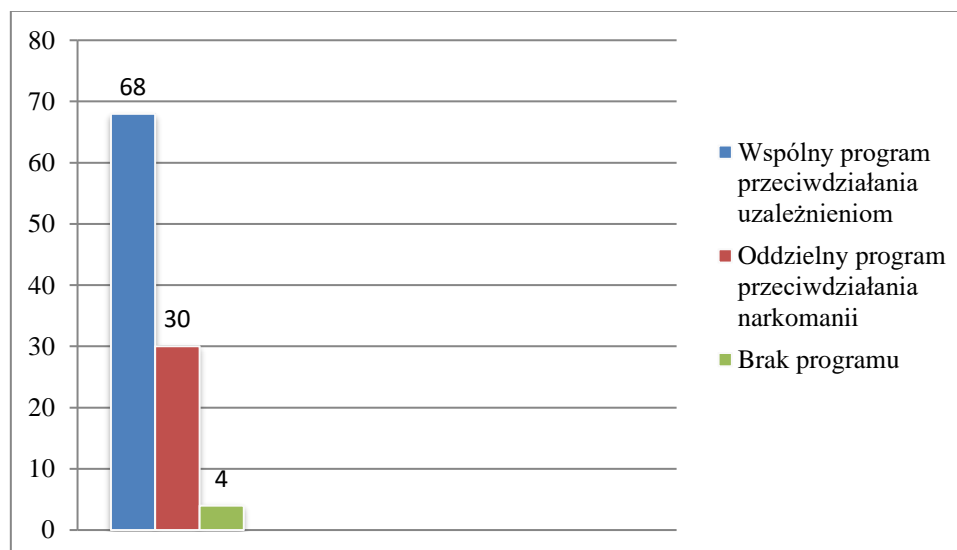
W znakomitej większości gminy województwa świętokrzyskiego w 2020 roku posiadały wspólny program przeciwdziałania uzależnieniom.

Poniższa tabela obrazuje rodzaj programów przeciwdziałania uzależnieniom opracowanych przez gminy w poszczególnych powiatach, na podstawie danych ankietowych przekazanych za 2020 rok.

Tabela 8. Liczba gmin w poszczególnych powiatach, które opracowały programy przeciwdziałania uzależnieniom. ¹³

L.p.	Nazwa powiatu	Oddzielny gminny program przeciwdziałania narkomanii	Wspólny gminny program przeciwdziałania uzależnieniom	Nie opracowano programu
1.	Powiat buski	5	3	-
2.	Powiat jędrzejowski	3	5	1
3.	Powiat kazimierski	-	5	-
4.	Powiat kielecki	6	13	-
5.	Powiat konecki	-	8	-
6.	Powiat pińczowski	-	5	-
7.	Powiat opatowski	6	1	1
8.	Powiat ostrowiecki	1	5	-
9.	Powiat sandomierski	2	6	1
10.	Powiat skarżyski	1	4	-
11.	Powiat starachowicki	3	2	-
12.	Powiat staszowski	2	6	-
13.	Powiat włoszczowski	1	4	1
14.	Miasto Kielce Powiat grodzki	-	1	-
SUMA		30	68	4

Wykres 1. Liczba gmin, które opracowały programy przeciwdziałania uzależnieniom. ¹⁴

¹³ Opracowanie własne na podstawie danych z kwestionariuszy sprawozdawczych z realizacji gminnych programów przeciwdziałania narkomanii za 2020 rok.

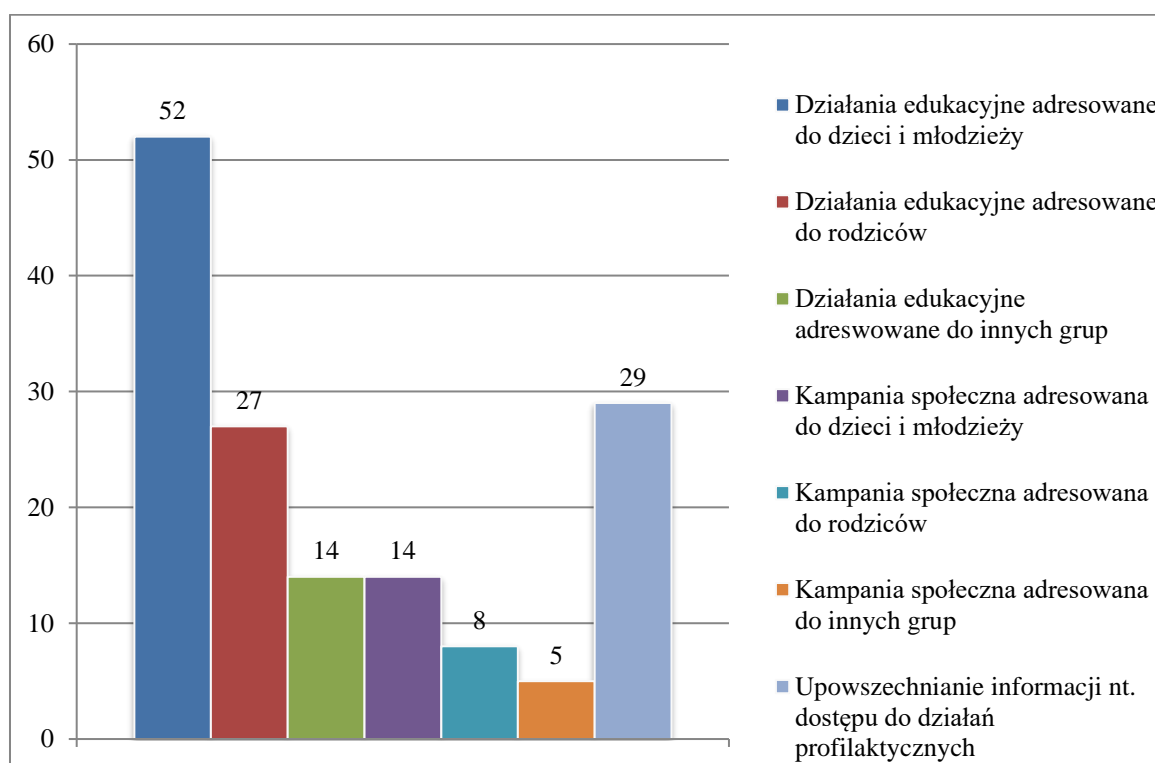
¹⁴ Tamże.

Wysokość wydatków poniesionych w 2020 roku przez gminy województwa świętokrzyskiego na działania związane z realizacją gminnych programów w rozdziale 85153 (zwalczanie narkomanii) wyniosła w sumie: 674 206, 22 zł.

Całkowita wysokość wpływów z tzw. korkowego w 2020 roku w gminach województwa świętokrzyskiego wyniosła: 22 803 803,15 zł.

Największą aktywność w ramach działań informacyjno – edukacyjnych gminy województwa świętokrzyskiego wykazywały w obszarze działalności edukacyjnej adresowanej do dzieci i młodzieży. Tematyka działań dotyczyła zagrożeń wynikających z używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP, a także z pozamedycznego stosowania produktów leczniczych, których używanie może prowadzić do uzależnienia. Gminy wykazywały również dużą aktywność w zakresie realizacji działań edukacyjnych adresowanych do rodziców oraz w zakresie upowszechniania informacji na temat dostępu do działań profilaktycznych, interwencyjnych, pomocowych i placówek leczenia dla osób zagrożonych uzależnieniem lub uzależnionych.

Wykres 2. Działania informacyjne i edukacyjne prowadzone w lokalnych samorządach.¹⁵

15 Tamże.

Najwięcej działań informacyjno – edukacyjnych wykonano w powiecie kieleckim: 15 gmin. W pozostałych powiatach kształtowało się to następująco:

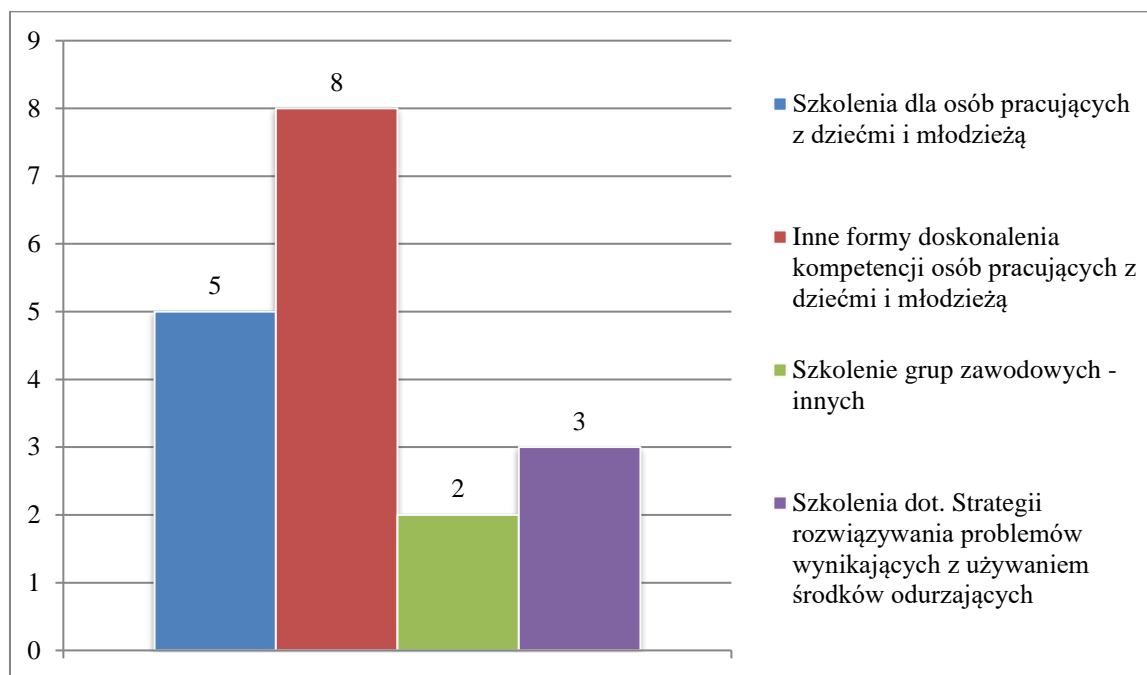
1. powiat buski – 4 gminy,
2. powiat jędrzejowski – 6 gmin,
3. powiat kazimierski – 3 gminy,
4. powiat konecki – 4 gminy,
5. powiat opatowski – 7 gmin ,
6. powiat ostrowiecki – 3 gminy,
7. powiat pińczowski – 3 gminy,
8. powiat sandomierski – 6 gmin,
9. powiat skarżyski – 3 gminy,
10. powiat starachowicki – 3 gminy,
11. powiat staszowski – 5 gmin,
12. powiat włoszczowski – 3 gminy.
13. Miasto Kielce również podejmowało działania informacyjno – edukacyjne.

Najrzadziej realizowanym zadaniem było prowadzenie kampanii społecznych, adresowanych do innych grup docelowych na temat zagrożeń wynikających z używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP, a także z pozamedycznego stosowania produktów leczniczych, których używanie może prowadzić do uzależnienia. Równie niewielką aktywność gminy wykazały w prowadzeniu kampanii społecznych adresowanych do rodziców.

Najwięcej gmin z terenu województwa świętokrzyskiego realizowało szkolenia dla osób pracujących z dziećmi i młodzieżą (4 gminy) oraz inne formy doskonalenia kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą (4 gminy). Szkolenia oraz inne formy doskonalenia kompetencji, dotyczyły wczesnego rozpoznawania zagrożenia wynikającego z używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, NSP oraz interwencji profilaktycznej. Aktywność w tym zakresie wykazywały gminy z terenu powiatu: ostrowieckiego (2 gminy), włoszczowskiego (2 gminy), koneckiego (1 gmina), kieleckiego (2 gminy), starachowickiego (1 gmina). Łącznie przeprowadzono 13 szkoleń, w których udział wzięło w sumie 144 osoby.

Wykres 3. Liczba szkoleń przeprowadzonych w ramach rozwoju kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii.¹⁶

Najmniejszym zainteresowaniem cieszyły się szkolenia grup zawodowych, innych niż np. specjaliści terapii uzależnień i psychologzy, w zakresie tematyki uzależnień od środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz skutecznych interwencji i programów profilaktycznych i leczniczych. Przeprowadzono 2 szkolenia w 1 gminie powiatu ostrowieckiego.

Żaden samorząd nie podjął się szkolenia grup zawodowych, w szczególności takich jak: lekarze psychiatry, lekarze podstawowej opieki zdrowotnej, pielęgniarki i położne podstawowej opieki zdrowotnej oraz specjaliści terapii uzależnień i psychologzy. Szkolenia te poświęcone miały być tematyce uzależnień od środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP, skutecznych interwencji oraz programów profilaktycznych i leczniczych.

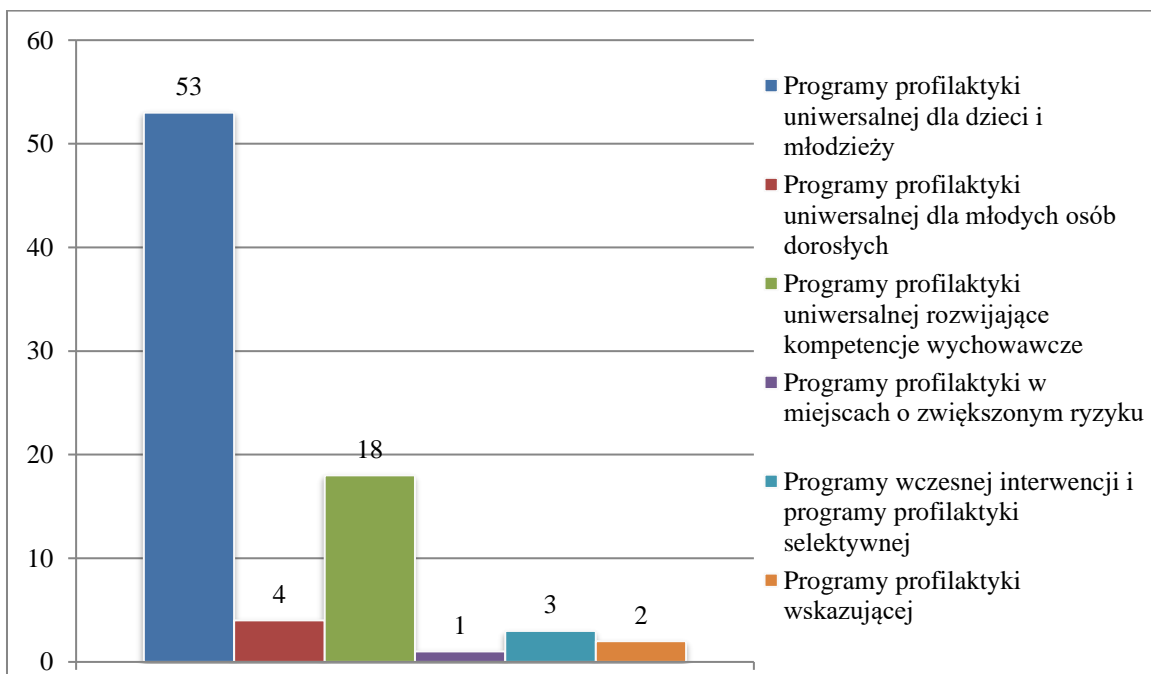
Największą aktywność jednostki samorządu terytorialnego wykazywały w zakresie realizacji programów profilaktyki:

¹⁶ Opracowanie własne na podstawie danych z kwestionariuszy sprawozdawczych z realizacji gminnych programów przeciwdziałania narkomanii za 2020 rok.

- a. uniwersalnej dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym (w powiecie: opatowskim – 6 gmin, kieleckim – 12 gmin, staszowskim – 5 gmin, buskim – 4 gminy, ostrowieckim – 2 gminy, sandomierskim – 5 gmin, jędrzejowskim – 5 gmin, kazimierskim – 2 gminy, pińczowskim – 2 gminy, włoszczowskim – 2 gminy, skarżyskim – 3 gminy, koneckim – 3 gminy, starachowickim – 1 gmina, Miasto Kielce).
- b. uniwersalnej rozwijającej kompetencje wychowawcze rodziców lub osób pracujących z dziećmi i młodzieżą (w powiecie: opatowskim – 2 gminy, buskim – 1 gmina, ostrowieckim – 1 gmina, kazimierskim – 2 gminy, sandomierskim – 1 gmina, kieleckim – 4 gminy, staszowskim – 1 gmina, koneckim – 2 gminy, włoszczowskim – 1 gmina, skarżyskim – 2 gminy, starachowickim – 1 gmina).

Z ankiet sprawozdawczych wynika, że 4 gminy wdrażały programy profilaktyki uniwersalnej dla młodych osób dorosłych (18-35 lat, np. studentów) zapobiegających używaniu narkotyków (w powiecie: staszowskim – 1 gmina, kazimierskim – 1 gmina, sandomierskim – 1 gmina, skarżyskim – 1 gmina).

Wykres 4. Liczba zrealizowanych działań profilaktycznych.¹⁷

¹⁷ Tamże.

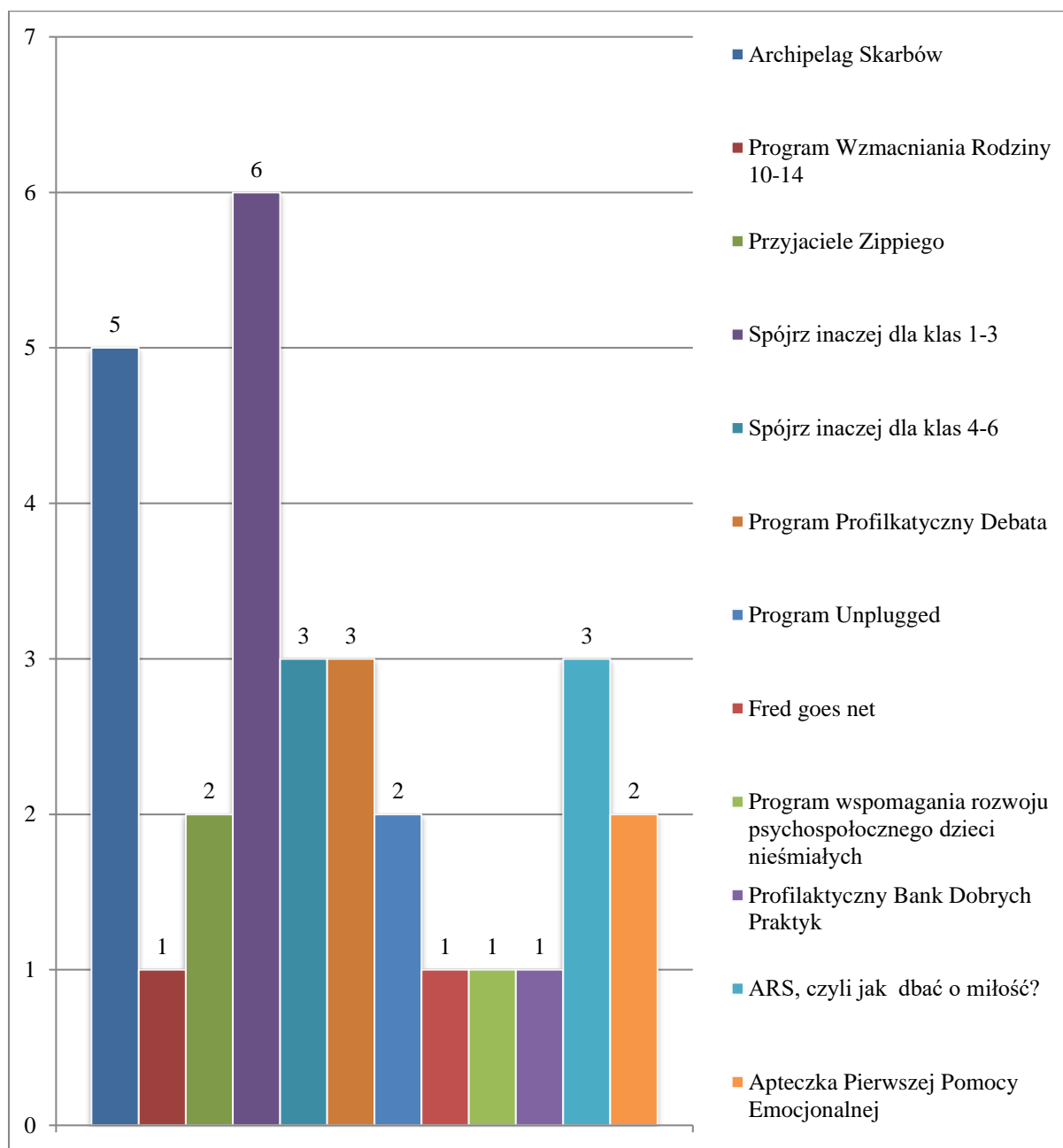
Najbardziej realizowanym zadaniem było wdrażanie programów profilaktyki w miejscach o zwiększonym ryzyku używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP (np. dyskoteki) – 1 gmina w powiecie starachowickim. Zainteresowanie gmin było również niskie jeśli chodzi o realizację programów profilaktyki wskazującej adresowanych do jednostek lub grup wysoce narażonych na czynniki ryzyka, w szczególności do osób używających środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP w sposób szkodliwy – 1 gmina z powiatu starachowickiego oraz Miasto Kielce.

Żadna z gmin nie podjęła działań związanych z wdrażaniem programów profilaktyki adresowanych do rodziców, obejmujące pomoc prawną.

Łącznie w realizację programów profilaktyki uniwersalnej na terenie województwa świętokrzyskiego zaangażowanych było około 186 szkół oraz 10 placówek systemu oświaty innych niż szkoły. Działaniami w ramach programów profilaktyki uniwersalnej objęto około 16 749 osób. Programami wczesnej interwencji i profilaktyki selektywnej objęto około 117 osób. Z kolei programami profilaktyki wskazującej objęto około 63 osób.

W 2020 roku najchętniej realizowanymi przez gminy programami rekomendowanymi były: Archipelag Skarbów, Spójrz Inaczej dla klas 1-3, Spójrz Inaczej dla klas 4-6, Program Profilaktyczny Debata oraz ARS, czyli jak dbać o miłość?.

Wykres 5. Liczba gmin realizująca programy rekomendowane.¹⁸

Realizacja programów rekomendowanych wyglądała następująco:

1. Archipelag Skarbów – powiat: kielecki – 3 gminy, staszowski – 1 gmina, buski – 1 gmina.

¹⁸ Opracowanie własne na podstawie danych z kwestionariuszy sprawozdawczych z realizacji gminnych programów przeciwdziałania narkomanii za 2020 rok.

2. Program Wzmacniania Rodziny 10-14 – powiat: ostrowiecki – 1 gmina.
3. Przyjaciele Zippiego – powiat: buski – 1 gmina, kielecki – 1 gmina.
4. Spójrz inaczej dla klas 1-3 – powiat: buski – 2 gminy, włoszczowski – 1 gmina, ostrowiecki – 2 gminy, kielecki – 1 gmina.
5. Spójrz inaczej dla klas 4-6 – powiat: buski – 2 gminy, włoszczowski – 1 gmina.
6. Program Profilaktyczny Debata – powiat: jędrzejowski – 3 gminy.
7. Program Unplugged – powiat: kielecki – 2 gminy.
8. Fred goes net – powiat: starachowicki – 1 gmina.
9. Profilaktyczny Bank Dobrych Praktyk – powiat: buski – 1 gmina.
10. ARS, czyli jak dbać o miłość? – powiat: staszowski – 1 gmina, kielecki – 1 gmina, opatowski – 1 gmina.
11. Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej – powiat: kielecki – 1 gmina, staszowski – 1 gmina.

Zgodnie z danymi przekazanymi przez samorządy gminne z najbardziej popularnych programów rekomendowanych skorzystała następująca liczba szkół i osób:

- a) Archipelag Skarbów – około 10 szkół i 855 osób.
- b) Spójrz Inaczej dla klas 1-3 – około 15 szkół i 402 osoby.
- c) Spójrz Inaczej dla klas 4-6 – około 9 szkół i 150 osób.
- d) Program Profilaktyczny Debata – około 9 szkół i 538 osób.
- e) ARS, czyli jak dbać o miłość? – około 3 szkół i 257 osób.

Większość gmin realizujących na swoim terenie programy profilaktyczne i rekomendowane zwracała uwagę na trudności w prowadzeniu działań profilaktycznych przede wszystkim w szkołach i placówkach oświatowych, jakie miały miejsce w 2020 roku w związku z pandemią COVID-19. Dotychczas realizowane programy były w większości skierowane do środowiska dzieci i młodzieży a sytuacja epidemiologiczna tworzyła bariery organizacyjne przy ich realizacji. Większość gmin nie była przygotowana do realizacji programów w innych alternatywnych formach, np. on-line. Ponadto realizacja programów przy zastosowaniu innych alternatywnych rozwiązań stwarzała wiele wątpliwości, zwłaszcza co do ich skuteczności. Zamknięcie szkół i przejście uczniów na naukę zdalną, ograniczyło możliwość bezpośredniego kontaktu i jednocześnie zahamowało wiele z planowanych w 2020 roku

przedsięwzięć profilaktycznych, m. in. w zakresie profilaktyki uzależnień. Większość gmin zgłaszała potrzebę dostosowania programów profilaktycznych do sytuacji epidemiologicznej i wprowadzenie zmian w tym zakresie w kolejnym okresie programowym.

Gmina Skalbmierz wspierała finansowo noclegownie, w których mogą przebywać osoby uzależnione od narkotyków. Natomiast gmina Raków wspierała finansowo schroniska i punkty dziennego pobytu dla osób uzależnionych (światlice, drop-in). Miasto Kielce podobnie jak w roku 2019, w 2020 roku wspierało hostele dla osób w trakcie leczenia lub po jego zakończeniu – 2 hostele dla 24 osób.

Z działań podejmowanych w ramach redukcji szkód, rehabilitacji i reintegracji społecznej, gminy największą aktywność wykazały poprzez upowszechnianie informacji na temat placówek i programów ambulatoryjnych dla osób uzależnionych (w powiecie: skarżyskim – 1 gmina, kieleckim – 3 gminy, sandomierskim – 1 gmina, włoszczowskim – 1 gmina, ostrowieckim – 1 gmina, opatowskim – 1 gmina, staszowskim – 2 gminy, kazimierskim – 1 gmina, starachowickim – 1 gmina, koneckim – 1 gmina, pińczowskim – 1 gmina).

W ramach monitorowania sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz postaw społecznych i instytucjonalnych, najwięcej gmin z terenu województwa świętokrzyskiego wspierało realizację:

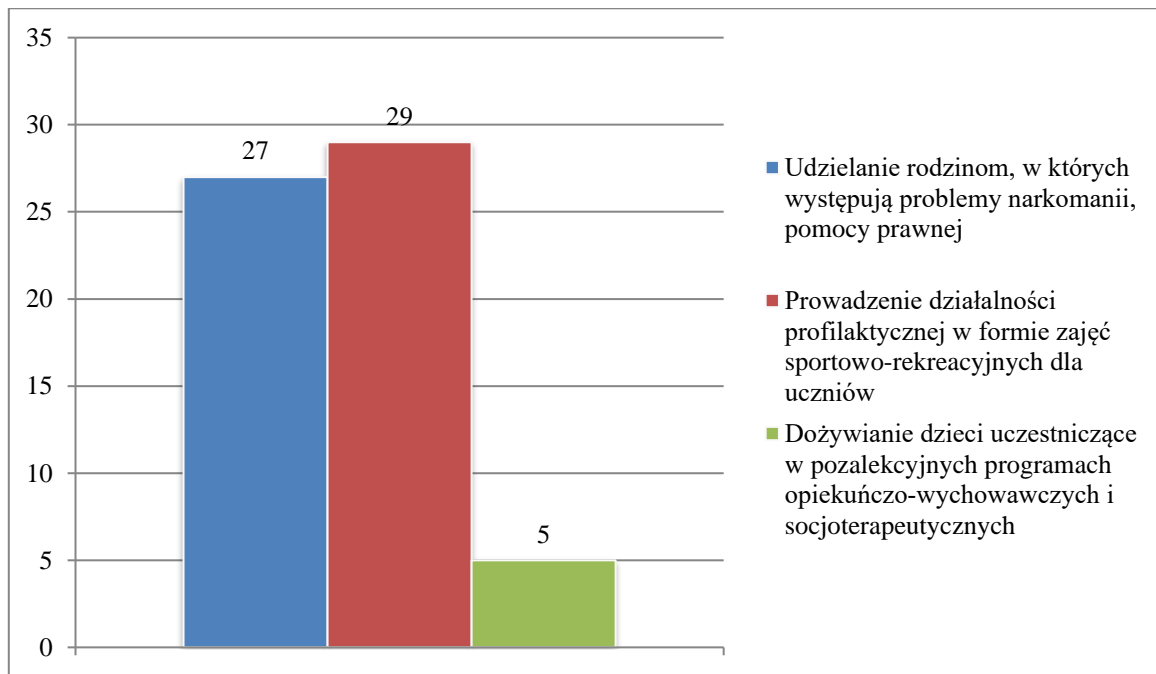
- a. badań ankietowych w populacji generalnej dotyczących problemu narkotyków i NSP (w powiecie: staszowskim – 2 gminy, ostrowieckim – 1 gmina, pińczowskim – 2 gminy, jędrzejowskim – 1 gmina), oraz
- b. realizację badań ankietowych wśród młodzieży szkolnej przeprowadzanych co 4 lata zgodnie z metodologią zalecaną przez Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (w powiecie: staszowskim – 1 gmina, włoszczowskim – 1 gmina, staszowskim – 1 gmina, pińczowskim – 1 gmina).

Na terenie województwa świętokrzyskiego 7 gmin przygotowało raporty dotyczące m. in. rozpowszechnienia używania narkotyków w gminie, reakcji społecznej i/lub instytucjonalnej, monitoringu problemu narkomanii na terenie gminy, raport z badania ESPAD (w powiecie: staszowskim – 3 gminy, sandomierskim – 2 gminy, ostrowieckim – 1, pińczowskim – 1 gmina), w tym:

- a. 3 raporty powstały z badań realizowanych w gminie m. in. raport z badań ESPAD (w powiecie: staszowskim – 3 gminy).
- b. 4 raporty przygotowane w ramach monitoringu problemu narkotyków i narkomanii (w powiecie: sandomierskim – 2 gminy, ostrowieckim – 1 gmina, pińczowskim – 1 gmina).

W ramach realizacji zadań własnych największą aktywność gminy wykazały w prowadzeniu działalności profilaktycznej w formie zajęć sportowo – rekreacyjnych dla uczniów. Szczegóły ilustruje poniższy wykres.

Wykres 6. Zadania własne realizowane przez gminy w ramach przeciwdziałania narkomanii.¹⁹

W ramach gminnych programów z rozdziału 85153 (przeciwdziałanie narkomanii) wspierano następujące działania w ramach zadań własnych:

1. 27 gminy prowadziły działania polegające na udzielaniu pomocy prawnej rodzinom, w których występuje problem narkomanii (w powiecie: ostrowieckim – 2 gminy, sandomierskim – 4 gminy, kazimierskim – 2 gminy, koneckim – 3 gminy, kieleckim – 4 gminy, staszowskim – 2 gminy, jędrzejowskim – 2 gminy, starachowickim – 2

¹⁹ Tamże.

gminy, opatowskim – 1 gmina, buskim – 2 gminy, włoszczowskim – 1 gmina, skarżyskim – 1 gmina, pińczowskim – 1 gmina),

2. 29 gmin udzieliło wsparcia na realizację zadania polegającego na prowadzeniu działalności profilaktycznej w formie zajęć sportowo – rekreacyjnych dla uczniów (w powiecie: opatowskim – 4 gminy, kieleckim – 7 gmin, kazimierskim – 2 gminy, sandomierskim – 3 gminy, ostrowieckim – 1 gmina, jędrzejowskim – 2 gminy, starachowickim – 2 gminy, buskim – 2 gminy, koneckim – 2 gminy, staszowskim – 3 gminy, włoszczowskim – 1 gmina),
3. 5 gmin udzieliło wsparcia na realizację zadania polegającego na prowadzeniu dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych (w powiecie: kazimierskim – 1 gmina, kieleckim – 1 gmina, buskim – 1 gmina, staszowskim – 2 gminy).

2.2. Aktywność samorządu województwa w zakresie realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomani w latach 2017-2020

Na przestrzeni lat 2017 – 2020 Samorząd Województwa Świętokrzyskiego aktywnie współpracował z organizacjami pozarządowymi w zakresie przeciwdziałania narkomanii. Poniżej zestawienie tabelaryczne to synteza realizowanych zadań publicznych w latach 2017-2020.

Tabela 9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w latach 2017-2020.²⁰

Lp.	Nazwa organizacji	Nazwa zadania	Krótki opis realizacji zadania
2017			
1.	Stowarzyszenie Zakład Doskonalenia Zawodowego	„Zanim spróbujesz”	W czasie trwania zadania Stowarzyszenie inicjowało szereg działań skierowanych do uczniów Niepublicznego Technikum Zawodowego im. Żołnierzy Sił Pokojowych ONZ Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Kielcach, nauczycieli, rodziców i opiekunów uczniów, a także do ogółu społeczeństwa. Zrealizowano warsztaty profilaktyczne, treningi umiejętności psychologicznych oraz apele szkolne. We współpracy z Radiem Fama i Telewizją Świętokrzyską, Stowarzyszenie przeprowadziło kampanię informacyjno – edukacyjną skierowaną

20 Opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Ochrony Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach.

			<p>do ogółu społeczeństwa. W ramach kampanii emitowano spoty radiowe i telewizyjne, informujące o konsekwencjach zdrowotnych, prawnych i społecznych wynikających ze stosowania środków psychoaktywnych. Ponadto, opracowano i wydrukowano ulotki z danymi teleadresowymi instytucji zajmujących się profilaktyką uzależnień, które zostały rozpowszechnione wśród adresatów zadania oraz zostały kolportowane do szkół na terenie Kielc. Dodatkowo, zorganizowano konkurs na plakat profilaktyczny, informujący o konsekwencjach zdrowotnych wynikających ze stosowania substancji psychoaktywnych. Realizacja działań w ramach zadania wpłynęła na proces wychowawczy młodzieży uczącej się w Niepublicznym Technikum Zawodowym ZDZ w Kielcach oraz przyczyniła się do zwiększenia świadomości wszystkich grup tworzących środowisko szkolne z zakresu bezpieczeństwa, edukacji i przeciwdziałania zagrożeniom jakie wynikają z zażywania substancji psychoaktywnych.</p>
2.	Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie PRO	„Narkotyki, dopalacze, hazard, Internet – profilaktyka i terapia osób eksperymentujących i uzależnionych”	<p>Stowarzyszenie zrealizowało projekt, którego celem było przeprowadzenie 10 szkoleń pn. „Narkotyki, dopalacze, hazard, Internet – profilaktyka i terapia osób eksperymentujących i uzależnionych”. Szkolenia skierowane były do pracowników organizacji pozarządowych i instytucji zajmujących się profilaktyką, terapią, edukacją osób eksperymentujących i uzależnionych od substancji psychoaktywnych, uzależnionych behawioralnie oraz rodziców i osób zainteresowanych. Dzięki przeprowadzonym szkoleniom, 152 osoby z terenu województwa świętokrzyskiego miały możliwość poszerzenia wiedzy i podniesienia umiejętności z zakresu uzależnień behawioralnych i od substancji psychoaktywnych oraz z zakresu wczesnej interwencji wobec zagrożenia uzależnieniem lub używania szkodliwego.</p>
3.	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Bezrobotnych w Ostrowcu Świętokrzyskim	„Zdrowa rodzina wolna od uzależnień”	<p>Stowarzyszenie wdrożyło i przeprowadziło rekomendowany program profilaktyki uniwersalnej i selektywnej pod nazwą „Program Wzmacniania Rodziny”, którego adresatami były dzieci i młodzież oraz ich matki z terenu dwóch gmin powiatu Ostrowieckiego. Rezultatem zrealizowanego programu jest wzrost umiejętności wychowawczych rodziców, zwłaszcza w zakresie sprawowania kontroli, w tym w zakresie substancji psychoaktywnych, wzrost częstotliwości wspólnego spędzania czasu</p>

			rodziców i dzieci oraz poprawa jakości życia rodzinnego wśród odbiorców programu. Dodatkowo, w ramach zadania zorganizowano festyn pn. „Grunt to RODZINA” podczas którego dystrybuowano materiały informacyjno – profilaktyczne o tematyce narkotykowej.
4.	Fundacja Wsparcia Psychospołecznego Zielona Przysiań	„Realizacja kompleksowych programów wczesnej profilaktyki uzależnień CUKIERKI”	Głównym przesłaniem zadania było kompleksowe i komplementarne oddziaływanie profilaktyczne obejmujące grupy dzieci, rodziców i nauczycieli, poprzez realizację programu wczesnej profilaktyki uzależnień CUKIERKI. Przeprowadzono 45 godzin warsztatów dla 265 dzieci w 5 szkołach podstawowych z terenu województwa świętokrzyskiego. Uczniowie poznali konsekwencje i szkodliwość używania narkotyków, nabyli umiejętności radzenia sobie z naciskiem grupy rówieśniczej i umiejętności asertywnego odmawiania, a także poznali osoby z najbliższego otoczenia oraz sposób w jaki mogą zgłosić problem związany z narkotykami. Dodatkowo przeprowadzono 10 godzin warsztatów dla 155 rodziców oraz 10 godzin warsztatów dla 110 nauczycieli w 5 szkołach podstawowych z terenu województwa świętokrzyskiego. Uczestnictwo w warsztatach, pozwoliło uczestnikom między innymi wzbogacić swoją wiedzę na temat używania i nadużywania narkotyków, poznania skutków społecznych, psychicznych, biologicznych i prawnych dla młodych ludzi w związku z używaniem narkotyków, poznania technik budujących autorytet w kontakcie z dzieckiem, nabyć wiedzę z zakresu prawidłowych postaw wychowawczych sprzyjających abstynencji oraz poznania czynników chroniących dzieci przed uzależnieniem, a także pozwoliło nabyć wiedzę dotyczącą symptomów świadczących o kontakcie dziecka z narkotykami.
5.	Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie	„Z dala od uzależnień”	Celem działań było skonfrontowanie osób używających narkotyki z własnymi ograniczeniami i ich wpływem na zachowanie, zachęcenie użytkowników narkotyków do zmiany postaw i zachowań, między innymi poprzez wskazanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu oraz dostarczenie informacji na temat substancji psychoaktywnych, efektów działania i ryzyka uzależnienia. Zrealizowano moduł warsztatowego dla uczniów szkoły ponadpodstawowej, w ramach którego ukazano negatywne aspekty korzystania z substancji psychoaktywnych oraz przeprowadzono treningi umiejętności interpersonalnych, budujące

			<p>pozytywny obraz własnej osoby. Ponadto, zrealizowano indywidualny program rozwoju pn. „Jestem sobą”, skierowany do grup osób należących do młodzieżowych klubów Wolna i Młoda Strefa w Kielcach oraz z terenu województwa świętokrzyskiego. W ramach programu organizowano spotkania, podczas których uczestnicy wspólnie szukali sposobów na poprawę poczucia własnej wartości poprzez aktywne formy spędzania czasu wolnego – tak by móc rozwijać swoje pasje i zainteresowania. Dodatkowo każda z grup uczestniczyła w panelach tematycznych, podczas których beneficjenci mieli okazję skorzystać z ciekawych form spędzania wolnego czasu.</p>
6.	Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie	„Reintegracja społeczna osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych”	<p>W ramach niniejszego zadania, Stowarzyszenie swoimi działaniami objęło grupę 24 pacjentów (w wieku 15 – 25 r.ż.) Ośrodka Rehabilitacji dla Osób Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych w Pałęgach – uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz członków ich rodzin. Założeniem projektu było między innymi stworzenie możliwości nabycia podstawowych umiejętności w pełnieniu ról społecznych, wzrost poziomu reintegracji społecznej oraz spadek poziomu marginalizacji społecznej wśród uczestników zadania. Przeprowadzono 40 godzin zajęć reintegracyjnych połączonych z warsztatami umiejętności psychospołecznych dla pacjentów Ośrodka, 6 spotkań z rodzinami pacjentów, mających na celu zdobycie wiedzy o specyfice uzależnień, jego psychologicznych aspektach oraz zasadach terapii w Ośrodku. Ponadto, zorganizowano piknik profilaktyczny dla pacjentów Ośrodka, ich rodzin i społeczności lokalnej, który miał przyczynić się do zintegrowania osób uzależnionych ze społecznością. 5-dniowy wyjazd integracyjny zainicjował wśród beneficjentów zadania chęć czerpania przyjemności z podejmowania aktywności fizycznej, podniesienie kompetencji komunikacyjnych, radzenia sobie w codziennych sytuacjach oraz spędzania wolnego czasu w sposób konstruktywny.</p>
7.	Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie	„Zachowaj trzeźwy umysł”	<p>Stowarzyszenie zrealizowało projekt, w którym objęto 200 - osobową grupę dzieci i młodzieży z Klubów „Wolna Strefa” i „Młoda Strefa”. Przeprowadzono cykl 4 warsztatów w każdym z 20 klubów zlokalizowanych na terenie województwa świętokrzyskiego – łącznie 80 godzin warsztatów profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Realizacja</p>

			<p>zadania służyła uświadomieniu młodym ludziom zagrożeń płynących z uzależnień, nauki asertywności i nie poddawania się presji grupy, jak również wypracowaniu w nich umiejętności spędzania czasu wolnego poprzez rozwijanie swoich zainteresowań i odwrócenia uwagi od wszelkiego rodzaju używek. Dodatkowo, w ramach projektu przeprowadzona została kampania informacyjno – edukacyjna ostrzegająca o ryzyku zdrowotnym związanym z używaniem substancji psychoaktywnych, w ramach której wydrukowano i upowszechniono plakaty i ulotki informacyjne o tematyce uzależnień.</p>
8.	Fundacja Wychowanie i Profilaktyka im. Jana Pawła II	„Archipelag skarbów”	<p>Realizacja rekomendowanego programu profilaktyki uniwersalnej pozwoliła na osiągnięcie postawione przez Fundację celu, jakim było wspieranie prawidłowego rozwoju młodzieży, promocja zdrowego trybu życia oraz przeciwdziałanie uzależnieniom, problemom i zachowaniom ryzykownym wśród młodzieży. Rekomendowanym programem profilaktyki uniwersalnej „Archipelag Skarbów” objęto grupę 272 uczniów dwóch szkół gimnazjalnych. Przeprowadzono spotkania edukacyjne z zakresu „profilaktyki rodzinnej” dla grupy 75 rodziców uczniów biorących udział w programie oraz spotkania szkoleniowe z zakresu profilaktyki zintegrowanej dla 57 nauczycieli. Dodatkowo przeprowadzono diagnozę młodzieży.</p>
2018			
1.	Stowarzyszenie Pro Civitas	„Wspieranie zadań na rzecz ograniczenia stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP wśród mieszkańców województwa świętokrzyskiego”	<p>W ramach projektu przeprowadzono 160 godzin warsztatów profilaktyczno – edukacyjnych poświęconych zagrożeniom wynikającym z używania środków odurzających, w których uczestniczyło łącznie 1530 uczniów ze szkoły podstawowej w: Górkach Szczukowskich, Zaborowicach, Grzymałkowie, Brynicy i Zajączkowie oraz z Zespołu Placówek Oświatowych w Morawicy i Zespołu Szkół w Kostomłotach Drugich. Projekt obejmował również utworzenie Punktów Informacyjno – Konsultacyjnych, które zrealizowały łącznie 200 godzin poradnictwa, w tym 100 godzin poradnictwa psychologicznego, w których uczestniczyło 100 osób oraz 100 godzin poradnictwa prawniczego, w których także uczestniczyło 100 osób.</p>
2.	Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie PRO	„Narkotyki, dopalacze, hazard, Internet – profilaktyka i terapia osób eksperymentujących	<p>Projekt obejmował przeprowadzenie 8 ośmiogodzinnych szkoleń, w których uczestniczyło łącznie 137 pracowników szkół, świetlic, instytucji pomocowych oraz</p>

		i uzależnionych”	stowarzyszeń organizacji pozarządowych zajmujących się profilaktyką, leczeniem i rehabilitacją osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych. Uczestnicy w trakcie szkoleń nabyli wiedzę oraz umiejętności dotyczące m. in. rozpoznawania substancji psychoaktywnych, przyborów do ich zażywania, czynników ryzyka i mechanizmów uzależnienia oraz postępowania z osobą pod wpływem narkotyku.
3.	Stowarzyszenie Bezpieczny Powiat Starachowicki	„Świadomy dorosły – Bezpieczny podopieczny”	W ramach projektu przeprowadzono 28 szkoleń poświęconych programom profilaktycznym oraz działalności instytucji zajmujących się pomocą osobom uzależnionym oraz zwalczaniem przestępczości narkotykowej, w których uczestniczyło łącznie 1000 osób (rodzice, nauczyciele). Zorganizowano również debatę, której celem była wymiana doświadczeń w zakresie profilaktyki i leczenia uzależnień. Uczestniczyło w niej 138 przedstawicieli instytucji działających na rzecz profilaktyki uzależnień.
4.	Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie	„Candis – program dla użytkowników marihuany i haszyszu oraz ich rodzin i bliskich”	W ramach projektu przeprowadzono łącznie 165 indywidualnych 1,5 godzinnych sesji terapeutycznych, w których uczestniczyło 17 osób uzależnionych od konopi lub szkodliwie ich używających. W trakcie spotkań uczestnicy nabyli umiejętności związane z rozpoznawaniem mechanizmów prowadzących do uzależnienia. Dowiedzieli się także jak radzić sobie z problemami w sposób inny niż sięganie po substancje psychoaktywne. Projekt obejmował również przeprowadzenie dwóch superwizji dla specjalisty terapii uzależnień.
5.	Stowarzyszenie Pomocy Arka Noego	„Candis – Twoje życie, Twój wybór”	Przeprowadzono łącznie 80 indywidualnych 90 minutowych sesji terapeutycznych, w których uczestniczyło 8 osób uzależnionych od konopi lub szkodliwie ich używających. Celem spotkań było zdobycie, przez osoby w nich uczestniczące wiedzy na temat wpływu używania konopi na organizm oraz objawów zaburzeń występujących podczas używania przetworów konopi. Uczestnicy nabyli także umiejętności związane z rozpoznawaniem mechanizmów prowadzących do uzależnienia oraz rozpoznawania i reagowania na czynniki wyzwalające głód konopi. Dowiedzieli się także jak radzić sobie z problemami w sposób inny niż sięganie po substancje psychoaktywne.
6.	Fundacja Homine	„Wspieranie realizacji programów w miejscach o zwiększonym narażeniu na ryzyko używania środków odurzających,	W ramach projektu utworzono Punkt Konsultacyjny dla studentów Wszechnicy Świętokrzyskiej w Kielcach, który zrealizował 20 pięciogodzinnych dyżurów. Z porad udzielanych przez terapeutów, psychologa oraz doradcę

		substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych oraz odżywek i suplementów diety (np. miejsca rekreacji, imprezy muzyczne, kluby, siłownie itp.)”	HIV/AIDS skorzystało łącznie 102 osoby. Studenci zgłaszający się do Punku mogli uzyskać wiedzę m. in. z zakresu zagrożeń wynikających z używania substancji psychoaktywnych, odżywek czy suplementów diety oraz na temat uzależnień behawioralnych, a także zagrożeń związanych z nadużywaniem leków.
2019			
1.	Caritas Diecezji Kieleckie	„Mówimy NIE uzależnieniom”	W ramach realizacji zadania odbyły się spotkania tematyczne z psychologiem, psychoterapeutą dla dzieci/młodzieży nt. negatywnych skutków zażywania substancji zakazanych i ich negatywnego wpływu na rozwój i dalsze życie młodych ludzi. Przeprowadzono także zajęcia fizyczne, artystyczne oraz zorganizowano zamiejscowe wycieczki tematyczne, jako alternatywne formy spędzania wolnego czasu zapobiegające stosowaniu używek. Zorganizowano również warsztaty dla rodziców oraz wychowawców na temat jak rozpoznać, że dziecko jest uzależnione od substancji psychoaktywnych lub jest pod ich wpływem oraz jak rozmawiać z dzieckiem w takich sytuacjach. Projekt miał na celu zapobieganie zażywaniu narkotyków, dopalaczy i środków uzależniających oraz wykształcenie postaw sprzyjających podejmowaniu racjonalnych decyzji związanych z paleniem tytoniu, pić alkoholu oraz stosowaniem innych używek. W projekcie uczestniczyło 140 osób (dzieci i młodzież).
2.	Polskie Towarzystwo Higieniczne Oddział Kielecki	„Wojewódzki Przegląd Małych Form Teatralnych: DOPALACZE – ryzykujesz życiem”	Projekt został przeprowadzony w formie Przeglądu Małych Form Teatralnych, jako poszerzenie standardowej edukacji prowadzonej w szkole. Miał on na celu zainteresowanie zarówno uczniów, jak i nauczycieli nieco inną formą spojrzenia na problem walki z dopalaczami. Uczniowie zainspirowani atrakcyjną formą przekazu treści o charakterze prozdrowotnym, łatwiej przyswoili istotne i podstawowe zasady prowadzenia zdrowego stylu życia, wolnego od nałogów. Do udziału w Przeglądzie przystąpiło 8 szkół ponadpodstawowych, angażujących 72 uczniów i 18 nauczycieli.
3.	Fundacja Wychowanie i profilaktyka im. Jana Pawła II	Siedem dźwigni skutecznej profilaktyki	W ramach zadania odbyły się spotkania warsztatowe w 8 gminach województwa świętokrzyskiego. Projekt miał na celu wsparcie samorządów w zwiększaniu skuteczności działań w obszarze profilaktyki problemów z jakimi na co dzień boryka się młodzież. Podczas

			warsztatów szkoleniowych zostały zaprezentowane kierunki działań i skuteczne rozwiązania, które mogą być wykorzystane do tworzenia racjonalnej, ekonomicznej i efektywnej strategii zarządzania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i różnego rodzaju patologiom. W warsztatach wzięło udział w sumie 103 osoby.
4.	Fundacja Homine	„Punkt konsultacyjny Bodzentyńska 10”	Priorytetowymi zadaniami Punktu konsultacyjnego były: zapobieganie różnym działaniom ryzykownym, kształtowanie postaw aprobujących abstynencję od substancji psychoaktywnych, pogłębianie wiedzy na temat zdrowotnych, społecznych i prawnych konsekwencji używania substancji psychoaktywnych oraz możliwość uzyskania pomocy. Dodatkowo osoby, które skorzystały z konsultacji, zostały poinstruowane jak zmniejszyć ryzyko wystąpienia zachowań sprzyjających zakażeniom HIV oraz gdzie można wykonać anonimowy test w kierunku wykrycia HIV. Dyżur pełniło dwóch terapeutów oraz doradca HIV/AIDS. W sumie zrealizowano 30 dyżurów i udzielono porad 80 osobom.
5.	Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie	„Reintegracja społeczna osób używających szkodliwie i uzależnionych od substancji psychoaktywnych”	Projekt skierowany był do pacjentów Ośrodka Rehabilitacji dla Osób z Uzależnieniem od Substancji Psychoaktywnych w Pałęczach. W ramach projektu zorganizowano wyjazd integracyjny oraz przeprowadzono warsztaty z doradztwa zawodowego. Celem projektu była pomoc osobom uzależnionym w readaptacji społecznej, przygotowanie ich do odpowiedzialnego życia w społeczeństwie oraz w rodzinie, nauczenie wartościowego spędzania wolnego czasu, przeciwdziałanie powstawaniu patologiom społecznym. Udzielono wsparcia 31 pacjentom ośrodka w wieku od 15 do 25 roku życia, uzależnionym od substancji psychoaktywnych oraz członkom ich rodzin.
6.	Stowarzyszenie Pomocy Arka Noego	„Wspólny cel”	Projekt skierowany był do dzieci w wieku od 10 do 14 lat, sprawiających problemy wychowawcze oraz do ich rodziców. W ramach realizowanego projektu zorganizowano cykl 7 sesji podstawowych. Spotkania te odbywały się raz w tygodniu, każde z nich trwało po dwie godziny. Dzięki udziałowi w projekcie doszło do poprawy w zakresie komunikacji pomiędzy dziećmi a rodzicami oraz wzmocnienia więzi pomiędzy nimi. Udział w zajęciach pomógł rodzicom zwiększyć swoje umiejętności wychowawcze oraz efektywniej dyscyplinować dzieci i wyznaczać im granice. Dzieciom pokazano jak konstruktywnie radzić sobie

			ze stresem i presją rówieśniczą oraz jakie zagrożenia wynikają ze stosowania różnego rodzaju używek. Udział w nim wzięło 7 rodziców i 7 dzieci – z terenu województwa świętokrzyskiego.
2020			
1.	Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie	„Wolni od substancji psychoaktywnych”	Zadanie miało na celu przekazanie młodym ludziom wiedzy na temat wpływu na organizm i emocje ludzi środków odurzających, psychotropowych i psychoaktywnych. Grupę docelową stanowiła młodzież w wieku 10 - 19 lat oraz osoby dorosłe (rodzice i opiekunowie) - łącznie 180 osób. W trakcie działań prowadzono warsztaty edukacyjno – informacyjne, spotkania z podopiecznymi Ośrodka Leczenia Uzależnień w Pałęgach, spotkania edukacyjne dla rodziców oraz wydano informacyjne broszury. Przeprowadzono łącznie 288 godz. warsztatów informacyjno - edukacyjnych. Realizatorzy projektu wraz z jego uczestnikami nagrali także spot radiowy promujący zdrowy styl życia wolny od uzależnienia – został on wyemitowany na antenie Radia Kielce 10 razy.
		„Zanim będzie za późno”	Zadanie miało na celu przekazanie i pogłębienie wiedzy na temat zdrowotnych, społecznych i prawnych konsekwencji zażywania substancji psychoaktywnych. Projekt zakładał realizację warsztatów profilaktycznych pt. „Zanim spróbujesz”, „Wybierz”, „Doświadczenia z alkoholem, narkotykami a zachowania ryzykowne w aspekcie HIV/AIDS”, warsztatów umiejętności społecznych, superwizji dla kadry wychowawczej. Przeprowadzono łącznie 96 godz. warsztatów profilaktycznych Działaniami objęto 120 dzieci i młodzieży oraz 24 osoby dorosłe.

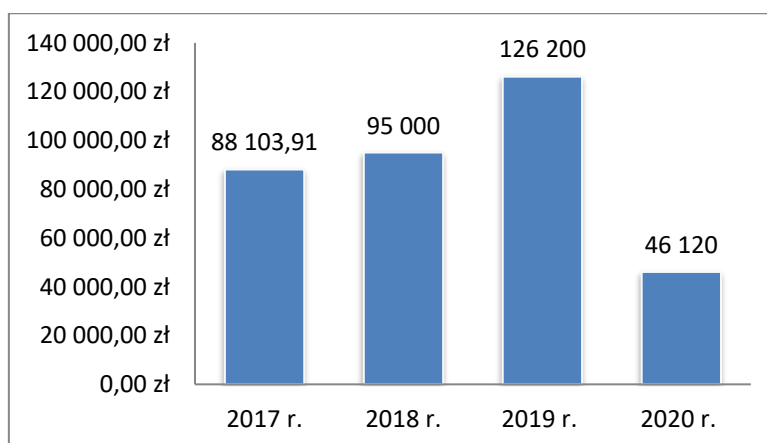
Oprócz współpracy z organizacjami pozarządowymi Samorząd Województwa Świętokrzyskiego - Departament Ochrony Zdrowia w zakresie zapobiegania narkomanii podejmował następujące działania:

1. Systematycznie używał walizki z atrapami narkotyków „Drug - Box”. Walizka była wykorzystywana na szkoleniach, prelekcjach, pogadankach dotyczących tematyki uzależnień od substancji psychoaktywnych. Walizkę wypożyczały m. in. placówki oświatowe, policja, straż miejska - z terenu całego województwa.

2. Inspirował realizatorów programu „Unplugged” z terenu województwa świętokrzyskiego do uczestnictwa w platformie internetowej: www.doskonaleniewsieci.pl.
3. Zachęcał organizacje pozarządowe do zgłaszania swoich autorskich programów profilaktycznych do ogólnopolskiego systemu rekomendacji programów profilaktycznych.
4. Uczestniczył w konferencjach, szkoleniach, spotkaniach m. in.: „Dopalacze i legalne substancje psychoaktywne”, Programy Redukcji Szkód, w spotkaniach ekspertów wojewódzkich ds. informacji o narkotykach i narkomanii.
5. Przygotował konferencję pt. „Przeciwdziałanie narkomanii – wyzwanie cywilizacyjne o zasięgu „lokalnym”.
6. Współorganizował wspólnie z Fundacją Polska Sieć Polityki Narkotykowej „Wojewódzkie konferencje na temat strategii rozwiązywania problemu uzależnień”.
7. Włączył się w ogólnopolskie kampanie społeczne m. in. „Bez chemii na drodze”, „Krzywo weszło – zmień ustawienia”.
8. Opracowywał coroczne raporty pt. „Monitorowanie problemów narkotykowych w województwie świętokrzyskim”.
9. Zrealizował badania ankietowe ESPAD na temat używania przez młodzież substancji psychoaktywnych.

Wykres 7. Wydatki poniesione przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego w zakresie przeciwdziałania narkomanii w latach 2017 – 2020.²¹

²¹ Opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Ochrony Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach.

2.3. Wykonywanie świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych

Realizacja świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim udzielana była w trybie opieki stacjonarnej i ambulatoryjnej.

Poniższa tabela dostarcza informacji na temat:

- podmiotów, które przedmiotowe świadczenia oferowały,
- zakontraktowanej liczby świadczeń,
- zrealizowanej liczby świadczeń,
- zakontraktowanej wartości świadczeń,
- zrealizowanej wartości świadczeń.

Tabela 10. Realizacja świadczeń zdrowotnych udzielonych w trybie stacjonarnej i ambulatoryjnej opieki w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych w 2019 r.²²

Lp.	Nazwa Świadczeniodawcy	Adres Siedziby	Zakres Świadczeń		Zakontraktowane - Liczba	Zakontraktowane - Wartość	Realizacja - Liczba*	Realizacja - Wartość*
			Kod	Nazwa				
1.	Klasztor Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów)	Franciszkańska 10, 26-060 Chęciny	04.1746.007.02	Świadczenia Terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych innych niż alkohol	28 882,00	245 497,00 zł	34 716,50	295 090,25 zł
2.	Klasztor Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów)	Franciszkańska 10, 26-060 Chęciny	04.2726.021.02	Świadczenia dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych udzielane w Hostelu	20 050,00	166 415,00 zł	22 494,01	186 700,27 zł
3.	Klasztor Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów)	Franciszkańska 10, 26-060 Chęciny	04.4750.021.02	Świadczenia Rehabilitacyjne dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych	57 087,00	508 074,30 zł	64 662,88	575 499,67 zł
4.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Nadzieja Rodzinie" w Kielcach	Karczówkowska 36, 25-711 Kielce	04.1746.007.02	Świadczenia Terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych innych niż alkohol	7 466,00	63 461,00 zł	9 152,22	77 793,87 zł
5.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Nadzieja Rodzinie" w Kielcach	Karczówkowska 36, 25-711 Kielce	04.2726.021.02	Świadczenia dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych Udzielane w Hostelu	26 052,00	216 231,60 zł	30 564,88	253 688,47 zł
6.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Nadzieja Rodzinie" w Kielcach	Karczówkowska 36, 25-711 Kielce	04.4750.021.02	Świadczenia Rehabilitacyjne dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych	71 808,00	639 091,20 zł	68 530,33	609 919,95 zł

22 Dane przekazane przez Świętokrzyski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Kielcach.

7.	Powiatowy Zakład Opieki Zdrowotnej	Radomska 70, 27-200 Starachowice	04.1740.008.02	Program Leczenia Substytucyjnego	48 732,00	414 222,00 zł	55 244,27	469 576,30 zł
8.	Promedic Centrum Psychoterapii Agnieszki Nehrebeckiej Agnieszka Nehrebecka	Bednarska 3, 28-400 Pińczów	04.1746.007.02	Świadczenia Terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych innych niż alkohol	11 806,00	100 351,00 zł	7 858,71	66 799,04 zł
9.	Stowarzyszenie Monar Hostel dla Osób Uzależnionych W Kielcach	Malików 150b, 25-639 Kielce	04.2726.021.02	Świadczenia dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych Udzielane w Hostelach	15 450,00	128 235,00 zł	15 286,91	126 881,32 zł
10.	Stowarzyszenie Monar Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Lutej	Luta 4, 26-220 Luta	04.4750.021.02	Świadczenia Rehabilitacyjne dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych	88 948,00	791 637,20 zł	86 327,96	768 318,81 zł
11.	Stowarzyszenie Monar Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Kielcach	Malików 150b, 25-639 Kielce	04.1746.007.02	Świadczenia Terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych innych niż Alkohol	13 327,00	113 279,50 zł	12 827,49	109 033,67 zł
12.	Stowarzyszenie Pomocy "Arka Noego"	Apteczna 7, 26-110 Skarżysko-Kamienna	04.1746.007.02	Świadczenia Terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych innych niż alkohol	7 599,00	64 591,50 zł	8 965,32	76 205,22 zł

Poniżej zestawienie prezentuje zasoby województwa świętokrzyskiego w zakresie zabezpieczenia dostępu do leczenia uzależnień, w tym od substancji psychoaktywnych w latach 2017-2020.

Tabela 11. Wykaz podmiotów leczniczych zajmujących się leczeniem uzależnień, w tym od substancji psychoaktywnych 2017-2020.²³

Lp.	Nazwa podmiotu leczniczego	Adres podmiotu	Rodzaj udzielanego świadczenia	Telefon
Powiat buski				
1.	Joanna Dytkowska - Bielawska NZOZ Poradnia Zdrowia Psychicznego i Leczenia Uzależnień	ul. Stefana Batorego 11A 28-100 Busko-Zdrój	Leczenie Uzależnień	604 115 204
2.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Nadzieja Rodzinie" w Kielcach - Hostel w Janinie	Janina 4 28-100 Janina	Świadczenia dla uzależnionych od alkoholu udzielane w Hostel	602 474 012
Powiat jędrzejowski				
1.	Iwona Szwach Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "IS-MED-PS"	ul. Armii Krajowej 10 28-300 Jędrzejów	Leczenie Uzależnień	41 386 14 05
Powiat kazimierski				
1.	Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Kazimierzy Wielkiej	ul. Partyzantów 12 28-500 Kazimierza Wielka	Leczenie Uzależnień	41 352 21 40 wew. 38
Miasto Kielce				
1.	Wojewódzki Szpital Zespolony w Kielcach	ul. Grunwaldzka 45 25-736 Kielce	Leczenie Uzależnień, świadczenia dzienne leczenia uzależnień	41 367 12 08
2.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Patron" Spółka z o.o.	ul. Kopernika 3 25-336 Kielce	Leczenie Uzależnień	41 344 50 27
3.	Ośrodek Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Kielcach	ul. Jana Nowaka - Jeziorańskiego 65 25-433 Kielce	Leczenie Uzależnień, świadczenia dzienne leczenia uzależnień	41 368 68 31

²³ Dane przekazane przez Świętokrzyski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Kielcach.

4.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach	ul. Karczówkowska 36 25-711 Kielce	Leczenie Uzależnień, świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol	41 335 87 55 41 345 56 65
5.	PZU Zdrowie Spółka Akcyjna Mokotów ul. Konstruktorska 13	ul. Paderewskiego 4B 25-017 Kielce	Leczenie Uzależnień	41 367 17 00
6.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach	ul. Jana Nowaka Jeziorańskiego 75 25-432 Kielce	Świadczenia dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych udzielane w Hostel	41 345 56 65
7.	Stowarzyszenie MONAR Poradnia profilaktyki, leczenia i terapii uzależnień w Kielcach	ul. Malików 150 B 25-639 Kielce	Leczenie Uzależnień, świadczenia dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol	603 388 318
8.	Stowarzyszenie MONAR Hostel dla osób uzależnionych w Kielcach	ul. Malików 150 B 25-639 Kielce	Świadczenia dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych udzielane w Hostel	41 367 36 93
9.	Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia	ul. Szczecińska 40 25-345 Kielce	Leczenie Uzależnień	41 345 73 46
Powiat kielecki				
1.	Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii w Morawicy	ul. Spacerowa 5 26-026 Morawica	Leczenie alkoholowych zespołów abstynencyjnych (detoksykacja), świadczenia terapii uzależnienia od alkoholu stacjonarne	4 364 13 99
2.	Klasztor Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów)	ul. Franciszkańska 10 26-060 Chęciny	Leczenie Uzależnień, świadczenia terapii uzależnień dla dzieci i młodzieży, świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol, świadczenia dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych udzielane w Hostel, świadczenia rehabilitacyjne dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych.	41 315 11 40
3.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach	Pałęgi 80 26-080 Mniów	Świadczenia rehabilitacyjne dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych	41 373 75 67
Powiat konecki				
1.	Zespół Opieki Zdrowotnej w Końskich	ul. Gimnazjalna 41B 26-200 Końskie	Leczenie Uzależnień	41 390 22 25

2.	Stowarzyszenie Monar Ośrodek Leczenia Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Lutej	Luta 4 26-220 Stąporków	Świadczenia rehabilitacyjne dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych	41 343 25 05
Powiat opatowski				
1.	Szpital św. Leona Sp. z o.o.	ul. Szpitalna 4 27-500 Opatów	Leczenie Uzależnień	15 868 27 33
Powiat ostrowiecki				
1.	Ośrodek Leczenia Zaburzeń Psychiczych i Uzależnień "Eskulap" - Kaczmarek, Potocka, Wiśniewski Spółka Partnerska	ul. Henryka Sienkiewicza 80 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski	Leczenie Uzależnień, świadczenia dzienne leczenia uzależnień	41 265 14 24
2.	Zeta Mi Spółka z o.o.	os. Ogrody 10 A 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski	Leczenie Uzależnień	41 263 39 36
Powiat pińczowski				
1.	Promedic Centrum Psychoterapii Agnieszki Nehrebeckiej Agnieszka Nehrebecka	ul. Bednarska 3 28-400 Pińczów	Leczenie Uzależnień, świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol	531 515 222
Powiat sandomierski				
1.	Szpital Specjalistyczny Ducha Świętego w Sandomierzu	ul. dr Zygmunta Schinzla 13 27-600 Sandomierz	Leczenie Uzależnień	15 833 07 31
2.	NZOZ „REHABILITACJA” Wilczyce	27- 650 Skotniki 126	Leczenie Uzależnień	500 006 474
Powiat skarżyski				
1.	Obwód Lecznictwa Kolejowego Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Skarżysku-Kamiennej	ul. Sokola 50 26-110 Skarżysko -Kamienna	Leczenie Uzależnień	41 278 50 01 wew.105 731001392
2.	Stowarzyszenie Pomocy „Arka Noego”	ul. Apteczna 7 26-110 Skarżysko -Kamienna	Świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol, świadczenia terapii uzależnień dla dzieci i młodzieży	692 495 625
Powiat starachowicki				

1.	Powiatowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Starachowicach	ul. Radomska 70 27-200 Starachowice	Leczenie Uzależnień, program leczenia substytucjonalnego	41 273 98 16
Powiat staszowski				
1.	Klasztor Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów)	28-230 Połaniec ul. 11 listopada 15	Leczenie Uzależnień, świadczenia terapii uzależnień od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol, świadczenia dla uzależnionych od alkoholu udzielane w Hostelu	15 865 07 38
2.	Promedic Centrum Psychoterapii Agnieszki Nehrebeckiej Agnieszka Nehrebecka Pińczów ul. Bednarska 3	ul. Mickiewicza 24 28-200 Staszów	Świadczenia dzienne leczenia uzależnień	535 882 244
Powiat włoszczowski				
1.	NZOZ "Nowe Życie" - I. Ogonek, Z. Ogonek Spółka Jawna	ul. Mleczarska 11 29-100 Włoszczowa	Leczenie Uzależnień, świadczenia dzienne leczenia uzależnień	41 394 44 06

Z analizy Tabeli 10 wynika, że w każdym powiecie województwa jest prowadzony podmiot świadczący usługi w zakresie leczenia uzależnień.

Z osobami uzależnionymi/szkodliwie używającymi substancji psychoaktywnych na przestrzeni 2017-2020 pracowali przedstawiciele różnych zawodów m. in.: instruktorzy terapii uzależnień, lekarze psychiatry - w tym dzieci i młodzieży, pedagodzy, pielęgniarki, psychoterapeuci, psychologowie, specjaliści terapii uzależnień. W 2019 r. największą grupę zawodową stanowili specjaliści terapii uzależnień.

Poniższe zestawienia ilustrują liczbę leczonych (ogółem i po raz pierwszy) w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych w latach 2017-2019.

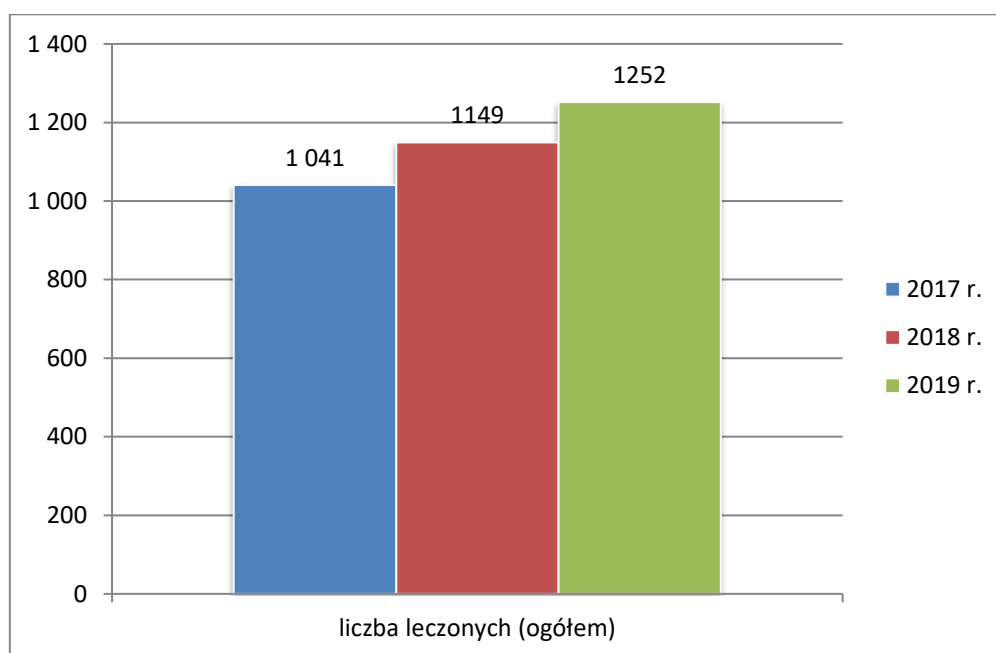
Tabela 12. Leczeni w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg rozpoznania zasadniczego, **leczeni ogółem.**²⁴

Leczeni w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg. rozpoznania zasadniczego		Liczby bezwzględne		
		2017	2018	2019
Wyszczególnienie – leczeni ogółem:		1 041	1 149	1 252
ogółem				
Opiaty	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F11.0, F 11.1)	19	-	2
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F11.2, F11.3)	38	47	57
	Inne (F11.7, F 11.8, F11.9)	-	1	2
Kanabinoły	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F12.0, F 12.1)	60	70	30
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F12.2, F12.3)	65	112	78
	Zaburzenia psychotyczne(F12.4, 12.5, 12.6)	1	-	-
Leki uspokajające i nasenne	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F13.0, F 13.1)	22	29	38
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F13.2, F13.3)	84	89	81
	Zaburzenia psychotyczne (F13.4, F13.5, F13.6)	-	-	8
	Inne (F13.7, F13.8, F13.9)	12	8	6
Kokaina	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F14.2, F14.3)	-	11	9
	Zaburzenia psychotyczne (F 14.4, F 14.5, F 14.6)	1	7	7
Inne subst. pobudzające (w tym kofeina)	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F15.0, F 15.1)	7	5	4
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F15.2, F15.3)	25	46	32
	Zaburzenia psychotyczne (F15.4, F15.5, F15.6)	-	1	0
	Inne (F15.7, F15.8, F15.9)	1	-	-
Substancje Halucynogenne	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F16.2, F16.3)	-	3	3
Lote rozpuszczalniki	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F18.2, F18.3)	-	3	1
	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F18.0, F18.1)	1	-	-
	Inne (F18.7, F18.8, F18.9)	3	-	-
Kilka substancji lub inne substancje psychoaktywne	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F19.0, F 19.1)	74	73	99
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F19.2, F19.3)	555	543	756
	Zaburzenia psychotyczne (F19.4, F19.5, F19.6)	1	17	7
	Inne (F19.7, F19.8, F19.9)	9	57	11
Używanie tytoniu (F17)		62	19	21

²⁴ Opracowanie własne na podstawie *Sytuacji zabezpieczenia opieki zdrowotnej w województwie świętokrzyskim* za 2017,2018 i 2019 rok.

Na przestrzeni lat 2017-2019 obserwuje się wzrost ogólnej liczby osób leczonych z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem substancji psychoaktywnych w poradniach odwykowych. Największą liczbę leczonych stanowią osoby z zespołem uzależnienia i zespołem abstynencyjnym spowodowanych przyjmowaniem kilku substancji psychoaktywnych.

Wykres 8. Liczba leczonych w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg rozpoznania zasadniczego, leczeni ogółem w latach 2017-2019.²⁵

Kolejna tabela przedstawia ilość leczonych po raz pierwszy w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg rozpoznania zasadniczego w 2018 i 2019 r.

---

25 Tamże.

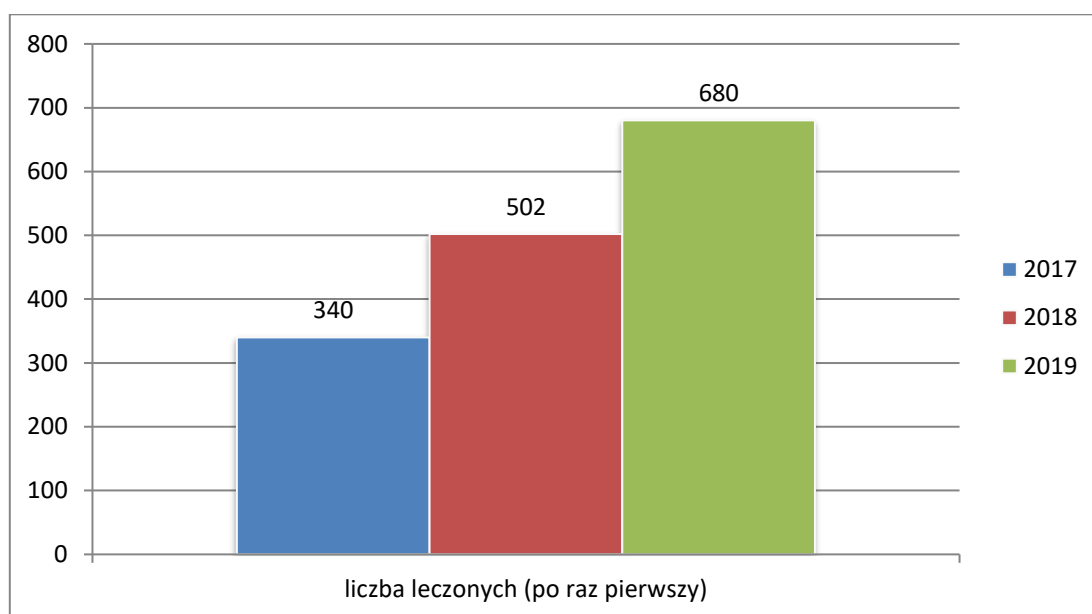
Tabela 13. Leczeni w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg rozpoznania zasadniczego, **leczeni po raz pierwszy.**²⁶

Leczeni w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg. rozpoznania a zasadniczego – leczeni po raz pierwszy		Liczby bezwzględne		
		2017	2018	2019
Ogółem		340	502	680
Opiaty	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F11.0, F11.1)	6	-	2
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F11.2, F11.3)	2	11	18
	Inne (F11.7, F11.8, F11.9)	-	0	1
Kanabinoły	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F12.0, F12.1)	19	69	24
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F12.2, F12.3)	20	58	52
Leki uspokajające i nasenne	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F13.0, F13.1)	7	14	17
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F13.2, F13.3)	21	24	30
	Zaburzenia psychotyczne (F13.4, F13.5, F13.6)	-	4	4
	Inne (F13.7, F13.8, F13.9)	2	4	1
Kokaina	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F14.2, F14.3)	-	-	4
	Zaburzenia psychotyczne (F14.4, F14.5, F14.6)	-	3	3
Inne subst. pobudzające (w tym kofeina)	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F15.0, F15.1)	3	3	3
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F15.2, F15.3)	6	24	19
Lotne rozpuszczalniki	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F18.0, F18.1)	1	-	-
	Inne (F18.7, F18.8, F18.9)	1	-	-
Kilka substancji lub inne substancje psychoaktywne	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F19.0, F19.1)	32	39	61
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F19.2, F19.3)	201	184	417
	Zaburzenia psychotyczne (F19.4, F19.5, F19.6)	1	14	4
	Inne (F19.7, F19.8, F19.9)	1	36	3
Używanie tytoniu (F17)		17	11	17

²⁶ Opracowanie własne na podstawie *Sytuacji zabezpieczenia opieki zdrowotnej w województwie świętokrzyskim* za 2017, 2018 i 2019 r.

Na przestrzeni lat 2017 - 2019 obserwuje się wzrost liczby osób leczonych po raz pierwszy z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem substancji psychoaktywnych w poradniach odwykowych. Największą liczbę leczonych stanowią osoby z zespołem uzależnienia i zespołem abstynencyjnym spowodowanych przyjmowaniem kilku substancji psychoaktywnych.

Wykres 9. Liczba leczonych w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg rozpoznania zasadniczego, leczeni po raz pierwszy w latach 2017-2019.²⁷

2.4. Zakażenia wirusem HIV, zachorowalność na AIDS na terenie województwa świętokrzyskiego

Nierozerwalnie z problematyką używania środków psychoaktywnych wiążą się zagadnienia związane z rozprzestrzenianiem się zakażeń HIV i zachorowań na AIDS.

Poniższe zestawienie stanowi liczbowe porównanie nowo wykrytych przypadków zakażeń HIV i zachorowań na AIDS oraz zgonów osób chorych na AIDS na przestrzeni 2017-2019 roku.

---

²⁷ Tamże.

Tabela 14. Liczba przypadków zarejestrowanych w latach 2017 – 2019 wg województw.²⁸

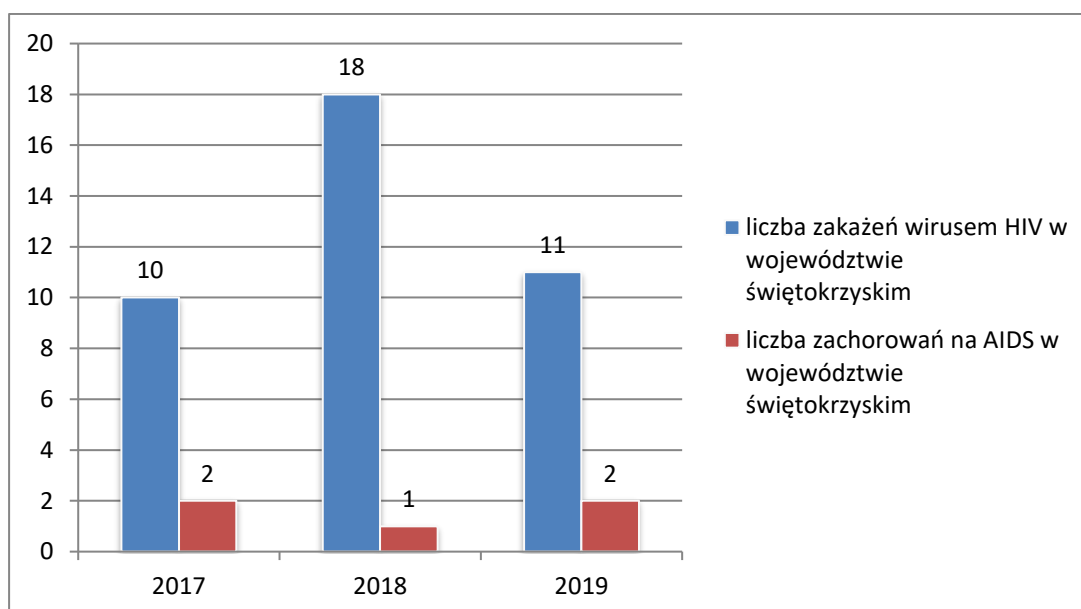
Województwo		HIV			AIDS			Zgony chorych na AIDS		
		2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Polska		1526	1275	225	120	108	14	24	29	1
1.	Dolnośląskie	147	112	36	14	11	-	4	4	-
2.	Kujawsko-Pomorskie	26	28	2	1	2	-	1	1	-
3.	Lubelskie	21	46	1	-	-	-	-	-	-
4.	Lubuskie	32	30	4	2	1	-	1	-	-
5.	Łódzkie	63	37	6	12	8	1	4	2	-
6.	Małopolskie	162	96	16	6	2	-	-	-	-
7.	Mazowieckie	330	238	21	6	12	1	-	1	-
8.	Opolskie	18	30	1	1	3	-	-	-	-
9.	Podkarpackie	29	26	7	1	5	-	-	3	-
10.	Podlaskie	30	23	2	11	3	-	2	3	-
11.	Pomorskie	67	67	63	6	4	7	-	2	-
12.	Śląskie	182	208	6	20	28	-	5	6	-
13.	Świętokrzyskie	10	18	11	2	1	2	-	-	-
14.	Warmińsko-Mazurskie	28	24	4	10	6	-	1	3	-
15.	Wielkopolskie	206	152	12	20	13	1	4	2	1
16.	Zachodniopomorskie	72	47	10	8	9	2	2	2	-
Brak danych		103	93	23	-	-	-	-	-	-

Analizując powyższe dane ogólnopolskie, obserwuje się tendencję spadkową jeśli chodzi o liczbę zakażeń wirusem HIV, liczbę zachorowań na AIDS oraz zgonów chorych na AIDS. Tendencja spadkowa najwyraźniej widoczna jest na przykładzie wskaźników z 2019 roku.

²⁸ Źródło danych: http://www.old.pzh.gov.pl/oldpage/epimeld/hiv_aids/index.htm .

Powyższe dane wskazują również, że w 2019 r. na terenie województwa świętokrzyskiego odnotowano spadek liczby osób zakażonych wirusem HIV. Nie odnotowano natomiast żadnego przypadku zgonu chorych na AIDS i nie zaobserwowano wzrostu nowych przypadków zachorowań na AIDS. Województwo świętokrzyskie należy do grupy tych województw, w których odnotowuje się niewielką liczbę nowo wykrywanych zakażeń HIV i zachorowań na AIDS. Ponadto umieralność na AIDS w latach 2017-2019 pozostawała na poziomie zerowym.

Wykres 10. Liczba zakażeń HIV i zachorowań na AIDS w województwie świętokrzyskim w latach 2017-2019.²⁹

Na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonuje jeden punkt konsultacyjno - diagnostyczny, który oferuje badania w kierunku zakażenia wirusem HIV. Punkt prowadzony jest przez Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie” z siedzibą w Kielcach przy ul. Karczówkowskiej 36.

2.5. Środki zastępcze - skala zjawiska

W myśl ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, pod pojęciem środka zastępczego należy rozumieć *produkt zawierający substancję o działaniu na ośrodkowy układ nerwowy, który może być użyty w takich samych celach jak środek odurzający, substancja*

²⁹ Tamże.

*psychotropowa lub nowa substancja psychoaktywna, których wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu nie jest regulowane na podstawie przepisów odrębnych; do środków zastępczych nie stosuje się przepisów o ogólnym bezpieczeństwie produktów.*³⁰

Zjawisko związane z dystrybucją i przyjmowaniem środków zastępczych tzw. „dopalaczy” było bardzo rozpowszechnione w 2017 roku. Obserwowano wówczas znaczny wzrost podaży i konsumpcji, przede wszystkim za sprawą funkcjonowania sklepów stacjonarnych oferujących tego typu substancje - 2 sklepy zlokalizowane w Kielcach i Ostrowcu Świętokrzyskim. W czerwcu 2018 r. zostały one zamknięte. Ale rozpowszechnianie niedozwolonych substancji odbywało się za pomocą innych kanałów dystrybucji.

Poniżej znajduje się analiza zbiorcza z działań kontrolnych podjętych w zakresie nadzoru nad środkami zastępczymi oraz zakazu produkcji i wprowadzania do obrotu nowych substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim w latach 2017-2020.

Tabela 15. Działania kontrolno – represyjne podjęte przez Państwową Inspekcję Sanitarną.³¹

Rodzaj działań	ROK			
	2017	2018	2019	2020
Liczba sklepów	2	2	0	0
Liczba podmiotów wprowadzających środki zastępcze w tych sklepach	22	5	0	0
Liczba kontroli podmiotów wprowadzających do obrotu środki zastępcze	35	6	0	0
Liczba zatrzymanych opakowań środków zastępczych (łącznie z próbkami do badań)	2120	502+2,94 kg	0	0
Liczba decyzji wydanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa świętokrzyskiego w toku prowadzonych postępowań administracyjnych	154	130	18	4
Kwota nałożonych kar pieniężnych	977 000,00 zł	465 000,00 zł	20 000,00 zł	0,00 zł

30 Art. 4 pkt 27 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.)

31 Dane przekazane przez Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach.

W 2017 roku do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych z terenu województwa świętokrzyskiego zgłoszono łącznie **123** podejrzeń zatruc środkami zastępczymi. Dotyczyły one głównie mężczyzn (106 zgłoszeń), a pozostałe kobiet (17 zgłoszeń). Najwięcej przypadków zatruc stwierdzono w grupie wiekowej 16-17 lat, gdzie zanotowano łącznie 38 przypadków.

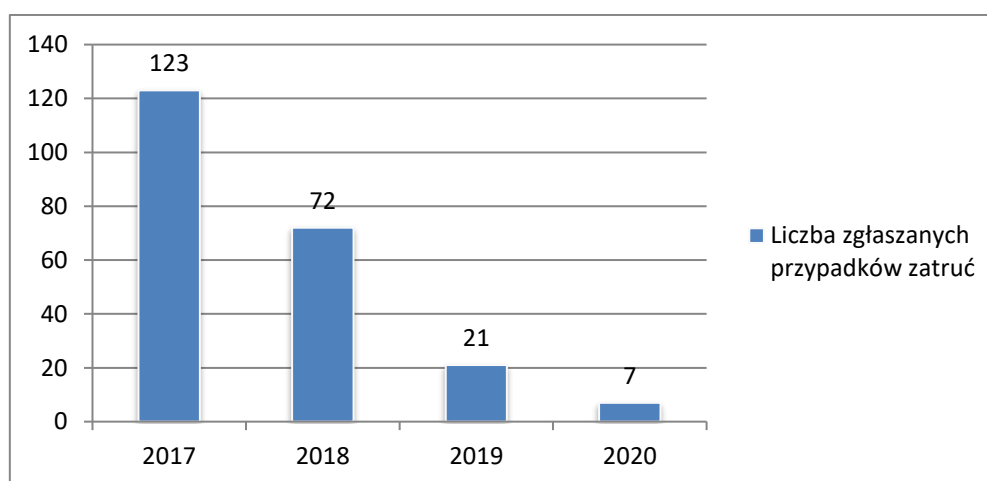
W 2018 roku do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych zgłoszono **72** przypadki zatruc środkami zastępczymi. Najwięcej zatruc odnotowano w powiecie ostrowieckim – 41 przypadków (w tym 34 w m. Ostrowiec Świętokrzyski). W 2018 roku przypadki zatruc dotyczyły głównie mężczyzn (56 przypadków), a pozostałe kobiet (16 przypadków). Najwięcej zatruc stwierdzono w grupie wiekowej 16-17 lat, gdzie zanotowano łącznie 17 przypadków.

W 2019 roku do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych z terenu województwa świętokrzyskiego wpłynęło łącznie **21** zgłoszeń przypadków zatruc środkami zastępczymi. Dotyczyły one głównie mężczyzn (16 przypadków), a pozostałe zatrucia dotyczyły kobiet (5 przypadków). Najwięcej przypadków stwierdzono u nastolatków w grupie wiekowej 17 lat – zanotowano 6 przypadków.

W 2020 roku do Powiatowych Inspektoratów wpłynęło łącznie **8** zgłoszeń przypadków zatruc środkami zastępczymi (zgłoszono 6 przypadków zatruc mężczyzn i 2 zatrucia kobiet).

Poniższy wykres obrazuje skalę spadku odnotowywanych przypadków w poszczególnych latach.

Wykres 11. Liczba zgłaszanych przypadków zatruc środkami zastępczymi w latach 2017-2020.³²

32 Dane przekazane przez Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach.

Problem „dopalaczy” dotyczy nie tylko młodych ludzi, odnotowano przypadki zatrucia również wśród osób dorosłych. Należy zatem stwierdzić, że przeszkodą w rozwiązaniu problemu związanego z „dopalaczami”, jest przede wszystkim niska cena tych specyfików i ich łatwa dostępność za pośrednictwem Internetu.

2.6. Zwalczanie przestępczości narkotykowej

Narkomania jest niebezpiecznym i patologicznym zjawiskiem, które dotyka obecnie wszystkie grupy społeczne, niezależnie od wieku, wykształcenia czy statusu materialnego. Zjawisko to silnie związane jest z innymi problemami społecznymi jak: ubóstwo, bezrobocie, prostytutka czy też inna przestępczość.

Zwalczanie przestępczości narkotykowej jest jednym z kluczowych priorytetów Policji. W tym celu, na terenie województwa świętokrzyskiego działają wyspecjalizowane struktury policyjne, których głównym zadaniem jest dotarcie do grup przestępczych zajmujących się produkcją i rozprowadzaniem narkotyków. W wyniku ich pracy, na terenie województwa świętokrzyskiego ograniczono dostępność do wszystkich rodzajów narkotyków (w szczególności do: marihuany, amfetaminy, haszyszu i nowych środków psychoaktywnych tzw. „dopalaczy”).

W garnizonie świętokrzyskiej Policji działają dwa Wydziały do Walki z Przestępczością Narkotykową tj. w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Kielcach oraz w Komendzie Miejskiej Policji w Kielcach. Natomiast w Komendach Powiatowych Policji działają zespoły, w których policjanci prowadzą bieżące rozpoznanie środowiska dealerów oraz miejsc, gdzie dochodzić może do produkcji, upraw czy sprzedaży narkotyków.

Kwestię odpowiedzialności karnej m. in. za: posiadanie, wprowadzanie do obrotu, udzielanie, uprawę oraz produkcję środków odurzających i substancji psychotropowych ujęto w rozdziale 7 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii.

Tabela poniżej przedstawia ilość wszczętych postępowań o przestępstwa narkotykowe, ilość stwierdzonych przestępstw oraz wskaźnik wykrywalności przestępstw w latach 2017-2020.

Tabela 16. Dane dotyczące postępowań w sprawach o przestępstwa narkotykowe.³³

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Postępowania wszczęte	693	693	691	769
Przestępstwa stwierdzone	1929	1290	1343	1422
Wykrywalność (%)	96,3	93,9	94,6	95,1%

W walce z przestępczością narkotykową Policja świętokrzyska wykorzystywała psy służbowe wyspecjalizowane do wykrywania zapachów narkotyków (w 2017 r. były to 4 psy, w 2019 r. i 2020 r. były to 3 psy). Używane podczas działań psy służbowe wskazywały miejsce przechowywania narkotyków. Jednym z takich przykładów było użycie psa służbowego w dniu 18.04.2019 r., gdzie w wyniku przeszukania mieszkania znajdującego się na terenie powiatu sandomierskiego ujawniono schowane w meblach narkotyki (amfetamina 113 g).

Skutecznym narzędziem do ujawniania osób będących pod wpływem środków psychoaktywnych są narkotesty będące na wyposażeniu każdej jednostki Policji na terenie województwa. Aby zapewnić bezpieczeństwo na drogach w 2019 r. policjanci z ruchu drogowego na terenie województwa świętokrzyskiego poddali badaniom na działanie środka działającego podobnie do alkoholu 250 kierujących pojazdami. Działania prowadzone były m. in. pod nazwą „Alkohol i narkotyki” i ich głównym celem było eliminowanie z dróg nietrzeźwych kierujących, jak i osób będących pod wpływem środków działających podobnie do alkoholu, a także ograniczenie liczby zdarzeń drogowych.

Policjanci zwalczający przestępczość narkotykową na terenie naszego województwa najczęściej zabezpieczali: marihuanę, amfetaminę, haszysz, tabletki ekstazy oraz konopie indyjskie.

³³ Dane przekazane przez Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach.

Tabela 17. Ilość zabezpieczonych narkotyków.³⁴

Rodzaj	Ilość zabezpieczonych narkotyków		
	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Marihuana	210,4 kg	160,9 kg	26,6 kg
Amfetamina	21,5 kg	13,9 kg	24,8 kg
Haszysz	857,3 g	112,3 g	35,4 g
Ekstazy	6966,5 g	802,8 g	140,0 g
Konopie indyjskie	109,032 g	185,482 g	185,02 kg

2.7. Pomoc społeczna udzielana osobom uzależnionym od substancji psychoaktywnych

Pomoc społeczna umożliwia przewycięzanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne zasoby i możliwości. Zadaniem pomocy społecznej jest m. in. zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Najczęstszym powodem udzielania pomocy i wsparcia w województwie świętokrzyskim w 2020 roku wg liczby osób w rodzinach była: długotrwała i ciężka choroba. Innymi najczęstszymi notowanymi powodami były:³⁵

- bezrobocie,
- ubóstwo,
- niepełnosprawność,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- potrzeba ochrony macierzyństwa,
- alkoholizm,
- przemoc w rodzinie,
- sytuacja kryzysowa,
- bezdomność,
- zdarzenia losowe,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,

³⁴ Tamże.

³⁵ Źródło danych: *Ocena zasobów pomocy społecznej województwa świętokrzyskiego za 2020 rok* (Załącznik do Uchwały Nr XXXIII/460/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28.06.2021 r.).

- narkomania,
- klęski żywiołowe i ekologiczne,
- sieroctwo,
- ochrona ofiar handlu ludźmi,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

W 2020 r. w województwie świętokrzyskim obserwujemy spadek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w większości powodów przyznania pomocy społecznej:³⁶

- długotrwała lub ciężka choroba – 12,3 %
- bezrobocie – 11,8 %
- ubóstwo – 14,6 %
- niepełnosprawność – 13,2%
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 13,6%
- alkoholizm – 12,1 %
- przemoc w rodzinie – 37,6%
- zdarzenia losowe – 49%
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 2,7%
- klęski żywiołowe i ekologiczne – 85,5%
- sieroctwo – 51,3%.

Zauważalny jest natomiast wzrost liczby osób w rodzinach, którym przyznano pomoc z powodu:

- bezdomności – 2,2%
- sytuacji kryzysowej – 39,9%
- narkomanii – 11,8%
- z powodu ochrony ofiar handlu ludźmi – 37,5%

---

36 Tamże.

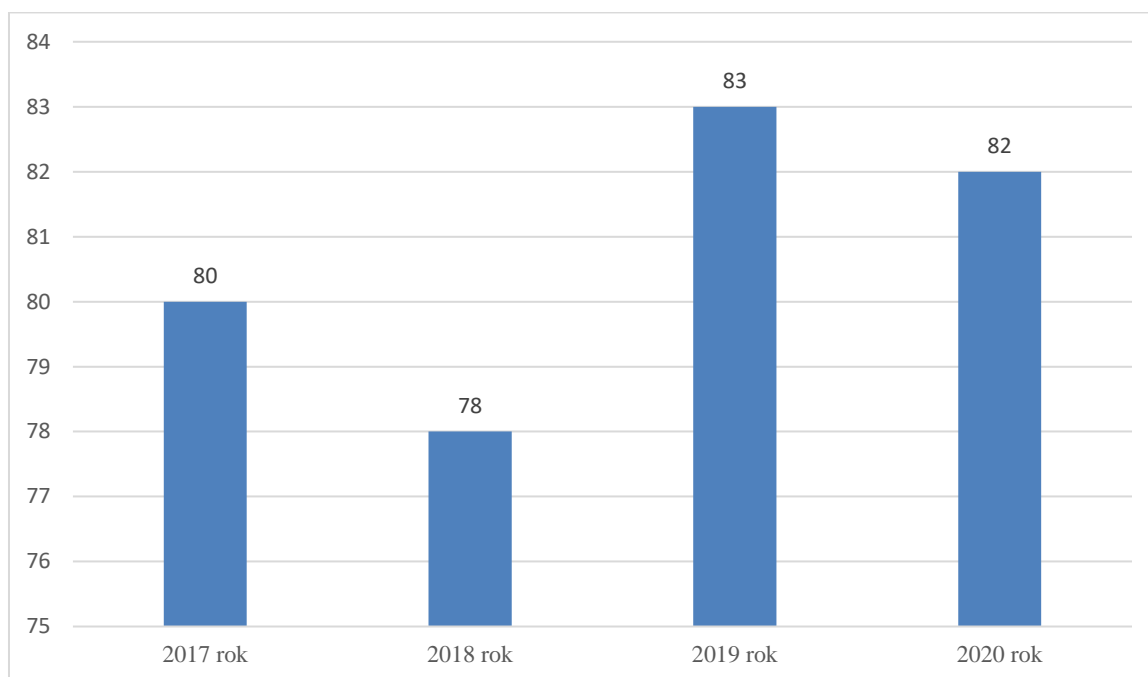
Tabela 18. Powody przyznawania pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w latach 2017-2020.³⁷

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2017		2018		2019		2020	
		liczba rodzin (ogółem)	liczba osób w rodzinie	liczba rodzin (ogółem)	liczba osób w rodzinie	liczba rodzin (ogółem)	liczba osób w rodzinie	liczba rodzin (ogółem)	liczba osób w rodzinie
1.	długotrwała lub ciężka choroba	19 659	38 712	20 169	37 720	19 951	36 173	18 170	31 731
2.	bezrobocie	17 919	45 174	15 083	37 804	13 069	32 076	11 955	28 299
3.	ubóstwo	20 542	45 839	17 289	35 804	15 183	29 759	13 719	25 402
4.	niepełnosprawność	16 004	30 390	15 903	28 494	16 572	28 343	15 031	24 597
5.	bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	5 505	18 240	5 088	16 482	4 692	15 187	4 183	13 294
6.	potrzeba ochrony macierzyństwa	3 492	17 593	3 344	16 657	2 963	14 683	2 596	12 691
	w tym: wielodzietność	2 521	14 075	2 321	12 916	2 082	11 534	1 788	9 768
7.	alkoholizm	3 027	5 364	2 784	4 630	2 764	4 582	2 519	4 029
8.	przemoc w rodzinie	721	2 244	684	2 136	1 404	4 244	859	2 648
9.	sytuacja kryzysowa	357	1 139	272	707	322	919	416	1 286
10.	bezdomność	1 122	1 210	1 194	1 220	1 162	1 200	1 204	1 226
11.	zdarzenie losowe	312	769	306	761	302	1 205	274	614
12.	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	532	780	550	757	443	631	461	614
13.	narkomania	80	141	78	139	83	119	82	133
14.	kłęski żywiołowe lub ekologiczne	69	211	45	109	198	517	29	75
15.	sieroctwo	47	101	32	70	29	76	16	37
16.	ochrona ofiar handlu ludźmi	1	-	0	-	16	-	22	-
17.	trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	12	38	1	4	2	2	1	1

³⁷ Źródło danych: <https://www.gov.pl/web/rodzina/statystyki-pomocy-spoecznej> - dane za rok 2017,2018,2019 i 2020.

Z analizy powyższej tabeli wynika, że od 2017 r. spadała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu narkomanii. Dane za 2020 r. wskazują jednak na wzrost liczby rodzin, które zmagają się z narkomanią i w związku z tym wymagały pomocy społecznej. Na przestrzeni lat 2017 – 2020, najwięcej rodzin skorzystało z usług pomocy społecznej w 2017 r.

Wykres 12. Liczba rodzin w województwie świętokrzyskim korzystających z pomocy społecznej z powodu narkomanii w latach 2017 – 2020.³⁸

Z poniższego zestawienia tabelarycznego wynika, że liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w latach 2017 – 2020 utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Najwięcej rodzin ze wsparcia pomocy społecznej z powodu narkomanii skorzystało w 2019 i 2020 roku.

Zbliżoną skalę zjawiska obserwuje się w województwie opolskim, podlaskim i podkarpackim. Najwięcej rodzin korzystało z pomocy społecznej z powodu narkomanii w województwie mazowieckim i dolnośląskim.

---

38 Tamże.

Tabela 19. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu narkomanii w latach 2017-2020 r. wg województw.³⁹

Województwo	2017 r.			2018 r.			2019 r.			2020 r.		
	liczba rodzin (ogółem)	liczba rodzin (na wsi)	liczba osób w rodzinie	liczba rodzin (ogółem)	liczba rodzin (na wsi)	liczba osób w rodzinie	liczba rodzin (ogółem)	liczba rodzin (na wsi)	liczba osób w rodzinie	liczba rodzin (ogółem)	liczba rodzin (na wsi)	liczba osób w rodzinie
dolnośląskie	552	86	820	611	110	997	565	106	839	583	110	826
kujawsko - pomorskie	293	57	477	288	39	448	312	69	510	297	51	439
lubelskie	153	35	294	161	35	286	137	30	218	123	29	205
lubuskie	263	38	377	240	33	317	214	31	259	220	25	278
łódzkie	321	42	482	280	32	395	258	28	343	260	29	337
małopolskie	164	25	238	132	22	177	136	26	168	183	34	224
mazowieckie	738	64	1 125	714	65	1 046	723	66	1 071	727	59	977
opolskie	101	26	146	85	21	131	72	19	116	90	18	127
podkarpackie	81	11	137	78	8	137	63	9	96	57	7	82
podlaskie	95	6	129	112	14	147	95	17	124	78	10	89
pomorskie	317	50	437	328	70	486	328	70	443	351	75	472
śląskie	439	39	691	453	42	692	412	36	605	362	32	525
świętokrzyskie	80	17	141	78	23	139	83	15	119	82	23	133
warmińsko-mazurskie	252	47	345	236	53	342	242	52	329	236	58	309
wielkopolskie	363	72	562	344	67	508	357	63	521	379	88	521
zachodniopomorskie	288	31	454	272	37	463	249	39	405	230	44	345
RAZEM	4 500	646	6 855	4 412	671	6 711	4 246	676	6 166	4 258	692	5 889

³⁹ Źródło danych: <https://www.gov.pl/web/rodzina/statystyki-pomocy-spoecznej> - dane za rok 2017,2018,2019 i 2020.

3. Analiza SWOT

W trakcie prac nad Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Narkomanii została przeprowadzona analiza SWOT dotycząca sytuacji w województwie świętokrzyskim. Wyniki analizy zostały przedstawione w poniższej tabeli i wykorzystano je w planowaniu kierunków działań.

Tabela 20. Analiza SWOT.⁴⁰

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>1. Dobra współpraca Samorządu Województwa z Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii.</p> <p>2. Dobra współpraca Samorządu Województwa z realizatorami Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w latach 2017-2020.</p> <p>3. Prowadzenie badań obejmujących m. in. problematykę uzależnień przez różne instytucje badawcze i naukowe w kraju i UE (ESPAD). Łatwy dostęp do informacji w zakresie problematyki uzależnień w tym m. in. raportów z badań.</p> <p>4. Wspieranie przez Województwo Świętokrzyskie organizacji społecznych i pozarządowych z terenu województwa działających w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów narkomanii.</p> <p>5. Wspieranie rozwoju oraz modernizacji bazy materialnej, organizacyjnej i merytorycznej zakładów prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od narkotyków lub używających</p>	<p>1. Niedostateczne wykorzystywanie rekomendowanych programów profilaktycznych przez samorządy lokalne i organizacje społeczne. Realizacja autorskich programów profilaktycznych bez potwierdzonej naukowo ich skuteczności.</p> <p>2. Brak dostatecznych działań prowadzonych przez JST na rzecz skali zagrożeń narkotykowych, epidemiologii, badań ESPAD.</p> <p>3. Stygmatyzacja problemu uzależnienia od narkotyków.</p> <p>4. Niewystarczający dostęp do wykwalifikowanej kadry w mniejszych miejscowościach.</p> <p>5. Ograniczone środki finansowe na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem uzależnieniom.</p> <p>6. Wzrost tendencji do podejmowania zachowań ryzykownych i niewłaściwe gospodarowanie czasem wolnym przez młodzież.</p> <p>7. Mała liczba podmiotów realizujących programy profilaktyczne skierowane do grup ryzyka.</p> <p>8. Słabe kompetencje organizacji pozarządowych. Jakość zadań zleczanych do realizacji organizacjom</p>

⁴⁰ Opracowanie własne.

<p>narkotyków w sposób szkodliwy (jednostek organizacyjnych samorządu województwa).</p> <p>6. Wspieranie placówek mających na celu reintegrację społeczną i zawodową osób uzależnionych (np. centrów integracji społecznej), w tym możliwość udzielenia przez samorząd województwa dotacji celowej na rozpoczęcie działalności centrów integracji społecznej.</p> <p>7. Zapewnienie na terenie województwa dostępności do leczenia substytucyjnego.</p> <p>8. Równomierne rozłożenie placówek leczenia uzależnień na terenie województwa świętokrzyskiego.</p> <p>9. Wykorzystywanie rekomendowanych programów profilaktycznych przez samorządy lokalne i organizacje społeczne i realizowanie ich w szkołach.</p> <p>10. Możliwość przygotowania szkoleń/konferencji/paneli dyskusyjnych przez samorząd województwa i samorządy gminne w zakresie doskonalenia zawodowego osób działających w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień służące poszerzeniu wiedzy, doskonaleniu umiejętności, wymianie doświadczeń oraz ich integracji.</p> <p>11. Dostęp do danych Policji na temat przestępstw z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.</p> <p>12. Zabezpieczenie potrzeb w zakresie poradnictwa i działalności Punktów Konsultacyjno - Diagnostycznych. Zajęcia edukacyjno-informacyjne dla różnych grup</p>	<p>pozarządowym zależy od możliwości i kompetencji podmiotów zewnętrznych.</p> <p>9. Brak skutecznych narzędzi pomiaru efektywności i skuteczności realizowanych działań.</p> <p>10. Mała liczba programów profilaktyki narkomanii adresowanych do rodziców i opiekunów, realizowana przez JST.</p> <p>11. Mała liczba programów profilaktycznych realizowanych w środowisku (programy party i streetworkingu) zwłaszcza w małych miastach i gminach.</p> <p>12. Niedostateczna edukacja w zakresie ochrony przed zakażeniami HIV, HBV, HCV przenoszonymi drogą płciową i/lub drogą krwi.</p> <p>13. Mała liczba realizatorów rekomendowanych programów profilaktycznych na terenie województwa.</p>
---	--

<p>zawodowych z zakresu profilaktyki i zakażeń HIV.</p> <p>13. Aktywny udział samorządu województwa w kampaniach profilaktycznych.</p>	
<p>SZANSE</p>	<p>ZAGROŻENIA</p>
<p>1. Wyszkolenie osób w środowiskach lokalnych z zakresu problematyki uzależnień.</p> <p>2. Aktywizacja środowisk lokalnych w przeciwdziałanie narkomanii.</p> <p>3. Organizacja warsztatów kształtowania umiejętności psychospołecznych dla nauczycieli (doskonalenie umiejętności zawodowych).</p> <p>4. Szkolenia dla kuratorów sądowych z zakresu problematyki uzależnień.</p> <p>5. Korzystne regulacje prawne – ustawy o obowiązkach gmin opracowania i realizacji gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów narkomanii.</p> <p>6. Dostosowanie przepisów prawa do bieżącej sytuacji w zakresie problematyki związanej z substancjami psychoaktywnymi.</p> <p>7. Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych ds. rozwiązywania problemów społecznych, w tym uzależnień.</p> <p>8. Obowiązek szkół w zakresie realizacji szkolnych programów profilaktycznych i korzystanie z zewnętrznego wsparcia innych jednostek i podmiotów przy</p>	<p>1. Kryzys gospodarczy.</p> <p>2. Bezrobocie.</p> <p>3. Starzejące się społeczeństwa, wyludnienie, zjawisko migracji.</p> <p>4. Obawa przed stygmatyzacją.</p> <p>5. Wypalenie zawodowe osób pracujących w obszarach związanych z uzależnieniami.</p> <p>6. Wzrost liczby przypadków uzależnień wśród dzieci i młodzieży.</p> <p>7. Szkody społeczne (np. dysfunkcja rodziny, demoralizacja, patologia, przestępczość, wypadki drogowe, utrata zdrowia) spowodowane używaniem narkotyków.</p> <p>8. Osłabienie wpływu rodziców i szkoły na proces wychowania dzieci oraz rozpad więzi rodzinnych.</p> <p>9. Łatwy dostęp do środków psychoaktywnych, w tym do środków zastępczych (dopalaczy). Możliwość zakupu narkotyków przez Internet.</p> <p>10. Pojawianie się nowych substancji psychoaktywnych na scenie narkotykowej.</p> <p>11. Zdalne nauczanie i przebywanie w domach sprzyja popadaniu w uzależnienia.</p> <p>12. Niska efektywność autorskich programów profilaktycznych, w tym realizowanych w gminach.</p> <p>13. Mała liczba programów rekomendowanych realizowanych na terenie województwa.</p>

<p>realizacji działań profilaktycznych np. poradni, kuratorów sądowych, terapeutów rodzinnych.</p> <p>9. Zaangażowanie młodzieży w działalność wolontariatu.</p> <p>10. Możliwość realizowania projektów dotowanych z Funduszy Strukturalnych, w tym Europejskiego Funduszu Społecznego.</p> <p>11. Zwiększająca się świadomość na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami.</p> <p>12. Organizacja w środowisku lokalnym alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.</p> <p>13. Kontrola i likwidacja sklepów sprzedających środki zastępcze (dopalacze).</p> <p>14. Realizacja programów profilaktycznych opierających się na długotrwałym i intensywnym kontakcie wychowawców z dziećmi i młodzieżą.</p> <p>15. Niskie wskaźniki zakażenia/zachorowania HIV/AIDS na terenie województwa.</p>	<p>14. Mała liczba działań skierowanych do osób eksperymentujących z narkotykami lub używających szkodliwie. Ograniczona możliwość realizacji działań dla tej grupy osób.</p> <p>15. Niewielka świadomość wśród uczniów i rodziców o funkcjonowaniu programów profilaktycznych.</p> <p>16. Brak ciągłości finansowania działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe. Realizacja działań uzależniona od trybu konkursowego.</p>
---	---

4. Cele i działania Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w województwie świętokrzyskim na lata 2021-2025

Cel główny:

Ograniczenie używania narkotyków i nowych substancji psychoaktywnych oraz redukcja szkód zdrowotnych wynikających z ich stosowania.

Cele szczegółowe:

1. Podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat zagrożeń i problemów wynikających z używania środków psychoaktywnych oraz możliwości zapobiegania zjawisku.

2. Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności osób zajmujących się przeciwdziałaniem uzależnieniom.
3. Wspieranie wdrażania programów profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania narkomanii.
4. Redukcja szkód, rehabilitacja i reintegracja społeczna osób uzależnionych i używających szkodliwie substancji psychoaktywnych.
5. Monitorowanie problematyki związanej sytuacją epidemiologiczną w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych.

CEL 1. Podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat zagrożeń i problemów wynikających z używania środków psychoaktywnych oraz możliwości zapobiegania zjawisku.

Zakładany cel zostanie osiągnięty poprzez:

- a) prowadzenie i wspieranie działań edukacyjnych, adresowanych do różnych grup docelowych, w szczególności do dzieci, młodzieży i ich rodziców. W tym kampanii społecznych mających na celu zwiększenie wiedzy na temat zagrożeń wynikających z używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP, a także z pozamedycznego stosowania produktów leczniczych, których używanie może prowadzić do uzależnienia. Oprócz kampanii społecznych, prowadzenie działań edukacyjnych za pośrednictwem mediów społecznościowych i środków masowego przekazu takich jak telewizja, radio i Internet.
- b) upowszechnianie informacji na temat dostępu do działań profilaktycznych, interwencyjnych, pomocowych i placówek leczenia dla osób zagrożonych uzależnieniem lub uzależnionych od środków odurzających, substancji psychotropowych i nowych substancji psychoaktywnych oraz ich rodzin m. in. przez bieżącą aktualizację baz danych i ich udostępnianie.

Wskaźnik:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba zrealizowanych działań informacyjno – edukacyjnych. 2. Liczba odbiorców działań informacyjno – edukacyjnych. 3. Liczba informacji upowszechniających działania.

Źródło weryfikacji wskaźników:
Dane własne oraz pozyskane od realizatorów Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025.
Podmioty uczestniczące:
Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach, jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego, Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach, Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Kuratorium Oświaty w Kielcach, Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, organizacje pozarządowe, Areszt Śledczy w Kielcach, jednostki organizacyjne Urzędu Marszałkowego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach w zakresie zdrowia.
Beneficjenci:
Dzieci i młodzież na wszystkich poziomach nauczania, dorośli - w tym rodzice i opiekunowie, pedagodzy, nauczyciele, pracownicy poradni psychologiczno - pedagogicznych, społeczności lokalne, różne grupy zawodowe, realizatorzy działań i programów związanych z problematyką narkomanii, media.

CEL 2. Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności osób zajmujących się przeciwdziałaniem uzależnieniom, w tym:

- a) wspieranie programów związanych z doskonaleniem kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą, dotyczących wczesnego rozpoznawania zagrożeń związanych z używaniem środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, NSP oraz związanych z umiejętnością podejmowania interwencji profilaktycznej,
- b) Organizowanie i wspieranie szkoleń skierowanych do różnych grup zawodowych, w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii m. in. dla: lekarzy psychiatrów, specjalistów terapii uzależnień i psychologów, pracowników oświaty, policjantów, pracowników świetlic, kuratorów sądowych.
- c) wspieranie i udzielanie pomocy samorządom gminnym i powiatowym oraz organizacjom pozarządowym w realizacji zadań w zakresie rozwiązywania problemów związanych z narkomanią i innymi uzależnieniami, w szczególności poprzez organizację konferencji, szkoleń, narad i seminariów (również w formie on-line).

Wskaźnik:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba programów adresowanych do osób pracujących z dziećmi i młodzieżą. 2. Liczba szkoleń/kursów/narad/konferencji rozwijających umiejętności zawodowe realizatorów programów profilaktycznych w zakresie narkomanii. 3. Liczba uczestników szkoleń/kursów/narad/konferencji. 4. Liczba grup zawodowych uczestniczących w organizowanych szkoleniach/kursach/naradach/konferencjach.
Źródło weryfikacji wskaźników:
Dane własne oraz pozyskane od realizatorów Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025.
Podmioty uczestniczące:
Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach, jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego, Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach, Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Kuratorium Oświaty w Kielcach, Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, organizacje pozarządowe, Areszt Śledczy w Kielcach, jednostki organizacyjne Urzędu Marszałkowego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach w zakresie zdrowia.
Beneficjenci:
Dorośli - w tym rodzice i opiekunowie, pedagodzy, nauczyciele, pracownicy poradni psychologiczno – pedagogicznych, społeczności lokalne, różne grupy zawodowe, realizatorzy działań i programów związanych z problematyką narkomanii.

CEL 3. Wspieranie wdrażania programów profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania narkomanii.

3.1. Profilaktyka uniwersalna:

- a) poszerzanie i udoskonalanie oferty, upowszechnianie oraz wdrażanie programów profilaktyki o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, adresowanych do dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, osób dorosłych. W tym upowszechnianie programów profilaktyki, które biorą pod uwagę wspólne czynniki chroniące i czynniki ryzyka używania substancji psychoaktywnych i innych zachowań

ryzykownych. W szczególności zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego.

- b) poszerzanie i udoskonalanie oferty, upowszechnianie oraz wdrażanie programów o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności rozwijających kompetencje wychowawcze i profilaktyczne rodziców i osób pracujących z dziećmi i młodzieżą. Przede wszystkim upowszechnianie programów sprzyjających kształtowaniu postaw i zachowań prozdrowotnych dzieci i młodzieży.

Wskaźnik:
<ol style="list-style-type: none">
1. Liczba dofinansowanych programów profilaktycznych zrealizowanych na różnych poziomach edukacji, w tym rekomendowanych przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii.
2. Liczba działań z obszaru profilaktyki uniwersalnej.
3. Liczba osób objętych działaniami profilaktyki uniwersalnej.
Źródło weryfikacji wskaźników:
Dane własne oraz pozyskane od realizatorów Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025.
Podmioty uczestniczące:
Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach, jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego, Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach, Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Kuratorium Oświaty w Kielcach, Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, organizacje pozarządowe, Areszt Śledczy w Kielcach, jednostki organizacyjne Urzędu Marszałkowego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach w zakresie zdrowia.
Beneficjenci:
Dzieci i młodzież na wszystkich poziomach nauczania, dorośli - w tym rodzice i opiekunowie, pedagodzy, nauczyciele, społeczności lokalne, różne grupy zawodowe.

3.2. Profilaktyka selektywna:

- a) poszerzanie i udoskonalanie oferty i wspieranie realizacji programów o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności realizowanych m. in. przez organizacje pozarządowe i lokalnie działające podmioty publiczne w miejscach o zwiększonym

ryzyku używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP (np. miejsca rekreacji, imprezy muzyczne, kluby),

- b) poszerzanie i udoskonalanie oferty i wspieranie realizacji programów wczesnej interwencji i profilaktyki selektywnej, w szczególności zalecanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego. Adresowanych do środowisk zagrożonych, w szczególności dzieci i młodzieży ze środowisk zmarginalizowanych, zagrożonych demoralizacją, wykluczeniem społecznym oraz osób używających środków odurzających, substancji psychotropowych i nowych substancji psychoaktywnych w sposób okazjonalny.

Wskaźnik:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba dofinansowanych programów profilaktycznych, w tym rekomendowanych przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii. 2. Liczba działań z obszaru profilaktyki selektywnej. 3. Liczba osób objętych działaniami profilaktyki selektywnej.
Źródło weryfikacji wskaźników:
Dane własne oraz pozyskane od realizatorów Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025.
Podmioty uczestniczące:
Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach, jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego, Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach, Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Kuratorium Oświaty w Kielcach, Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, organizacje pozarządowe, Areszt Śledczy w Kielcach, jednostki organizacyjne Urzędu Marszałkowego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach w zakresie zdrowia.
Beneficjenci:
Dzieci i młodzież na wszystkich poziomach nauczania, dorośli - w tym rodzice i opiekunowie, pedagodzy, nauczyciele, społeczności lokalne, różne grupy zawodowe.

3.3. Profilaktyka wskazująca:

- a) poszerzanie i udoskonalanie oferty i wspieranie realizacji programów profilaktyki wskazującej o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności

adresowanych do jednostek lub grup wysoce narażonych na czynniki ryzyka, w szczególności do osób używających środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP w sposób szkodliwy. W tym w szczególności zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego.

Wskaźnik:
<ol style="list-style-type: none"> 1. liczba dofinansowanych programów profilaktycznych, w tym rekomendowanych przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii. 2. Liczba działań z obszaru profilaktyki wskazującej. 3. Liczba osób objętych działaniami profilaktyki wskazującej.
Źródło weryfikacji wskaźników:
Dane własne oraz pozyskane od realizatorów Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025.
Podmioty uczestniczące:
Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach, jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego, Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach, Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Kuratorium Oświaty w Kielcach, Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, organizacje pozarządowe, Areszt Śledczy w Kielcach, jednostki organizacyjne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach w zakresie zdrowia.
Beneficjenci:
Dzieci i młodzież na wszystkich poziomach nauczania zagrożona uzależnieniem, dorośli - w tym rodzice i opiekunowie, pedagodzy, nauczyciele, społeczności lokalne, różne grupy zawodowe.

CEL 4. Redukcja szkód, rehabilitacja i reintegracja społeczna osób uzależnionych i używających szkodliwie substancji psychoaktywnych.

- a) rozwój i wspieranie realizacji programów redukcji szkód zdrowotnych i społecznych wśród osób używających szkodliwie i uzależnionych od środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz ich rodzin, obejmujących m.in. działalność edukacyjną, wsparcie społeczne i socjalne.

- b) rozwój wsparcia w zakresie rehabilitacji, post rehabilitacji oraz reintegracji społecznej i zawodowej dla osób uzależnionych od narkotyków,
- c) wspieranie hosteli i mieszkań readaptacyjnych dla osób używających szkodliwie narkotyków oraz osób uzależnionych. Wspieranie programów nisko progowych typu: noclegowanie, schroniska, świetlice, punkty dziennego pobytu.
- d) wspieranie i inicjowanie programów związanych z testowaniem w kierunku zakażeń krwiopochodnych (HIV, HBV i HCV) wśród użytkowników narkotyków,
- e) wspieranie działań związanych z podnoszeniem kwalifikacji pracowników lecznictwa odwykowego, ochrony zdrowia oraz instytucji z obszaru przeciwdziałania uzależnieniom,

Wskaźnik:

1. Liczba programów redukcji szkód zdrowotnych i społecznych wśród osób używających szkodliwie i uzależnionych od środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz ich rodzin.
2. Liczba osób objętych działaniami w ramach realizowanych programów.
3. Liczba wspieranych i prowadzonych placówek dziennego pobytu, hosteli.
4. Liczba wspieranych punktów konsultacyjno-diagnostycznych (PKD).
5. Liczba przeprowadzonych testów w kierunku zakażeń krwiopochodnych.
6. Liczba programów nakierowanych na readaptację społeczną osób uzależnionych po zakończonym leczeniu odwykowym.
7. Liczba szkoleń i uczestników szkoleń dla pracowników lecznictwa odwykowego, służby zdrowia oraz instytucji z obszaru przeciwdziałania uzależnieniom.

Źródło weryfikacji wskaźników:

Dane własne oraz pozyskane od realizatorów Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025.

Podmioty uczestniczące:

Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach, jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego, Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach, Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Kuratorium Oświaty w Kielcach, Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, organizacje pozarządowe, Areszt Śledczy w Kielcach, jednostki organizacyjne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach w zakresie zdrowia.

Beneficjenci:

Dzieci, młodzież i dorośli używający narkotyków szkodliwie i uzależnieni, dorośli - w tym rodzice i opiekunowie dzieci i młodzieży używającej narkotyków szkodliwie i uzależnionej, pedagodzy, nauczyciele, pracownicy poradni psychologiczno - pedagogicznych pracujący z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi używającymi narkotyków szkodliwie i uzależnionymi, społeczności lokalne, różne grupy zawodowe, realizatorzy działań i programów związanych z problematyką narkomanii, dorośli używający narkotyków szkodliwie i uzależnieni.

CEL 5. Monitorowanie problematyki związanej sytuacją epidemiologiczną w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych, w tym:

- a) realizacja badań ilościowych w populacji generalnej i wśród młodzieży szkolnej (m. in.: ESPAD, „Młodzież”), prowadzonych co najmniej co cztery lata według metodologii EMCDDA,
- b) analiza danych na temat aktywności JST w obszarze ograniczania popytu na środki odurzające, substancje psychotropowe, środki zastępcze i NSP,
- c) rozwój i konsolidacja monitoringów wojewódzkich oraz lokalnych w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP.

Wskaźnik:

1. Liczba raportów i publikacji z wynikami badań i analiz dotyczących zjawiska narkotyków i narkomanii, problematyki HIV/AIDS na poziomie wojewódzkim.
2. Liczba przeprowadzonych badań ankietowych w populacji generalnej oraz wśród młodzieży szkolnej w gminach miejskich i województwach przeprowadzane co cztery lata zgodnie z metodologią zalecaną przez Europejskie Centrum Informacji

o Narkotykach i Narkomanii.
Źródło weryfikacji wskaźników:
Dane własne oraz pozyskane od realizatorów Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025.
Podmioty uczestniczące:
Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach, jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego, Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach, Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Kuratorium Oświaty w Kielcach, Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, organizacje pozarządowe, Areszt Śledczy w Kielcach, jednostki organizacyjne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach w zakresie zdrowia.

Rekomenduje się stosowanie następujących strategii profilaktycznych:

1. **Informacyjnej** - której celem jest dostarczenie adekwatnych informacji na temat skutków zachowań ryzykownych i tym samym umożliwienie dokonywania racjonalnego wyboru. U podstaw tej strategii leży przekonanie, że ludzie, zwłaszcza młodzi, zachowują się ryzykownie ponieważ zbyt mało wiedzą o następstwach takich zachowań. W związku z tym dostarczenie informacji o skutkach palenia tytoniu, picia alkoholu, odurzania się narkotykami ma spowodować zmianę postaw.
2. **Edukacyjnej** - której celem jest pomoc w rozwijaniu umiejętności psychologicznych i społecznych (np. umiejętności nawiązywania kontaktów z ludźmi, radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów). U podstaw tej strategii leży przekonanie, że ludzie, nawet dysponujący odpowiednią wiedzą, podejmują zachowania ryzykowne z powodu braku wielu umiejętności niezbędnych w życiu społecznym. Te deficyty uniemożliwiają im budowanie głębszych, satysfakcjonujących związków z ludźmi, odnoszenie sukcesów np. zawodowych. Szukają więc chemicznych, zastępczych sposobów radzenia sobie z trudnościami.
3. **Interwencyjnej** - skoncentrowanej na udzielaniu pomocy osobom na pograniczu uzależnienia, używających substancji w sposób problemowy i szkodliwy. Podstawowe techniki interwencji to: poradnictwo, telefon zaufania, sesje interwencyjne, doradztwo.
4. **Alternatywnej** - ukazującej zamiennie wobec substancji psychoaktywnych sposoby osiągnięcia pożądanego stanu psychicznego i zaspokajania potrzeb. U podstaw tej strategii leży założenie, że wielu ludzi nie ma możliwości zrealizowania swojej

potrzeby aktywności, podniesienia samooceny poprzez osiągnięcie sukcesów czy też rozwoju zainteresowań. Dotyczy to zwłaszcza dzieci i młodzieży zaniedbanej wychowawczo.

5. **Zmian środowiskowych** - która nakierowana jest na identyfikację i zmienianie tych czynników środowiska społecznego i fizycznego, które sprzyjają zachowaniom problemowym. Mogą one obejmować: modyfikacje środowiska, miejsca przebywania osoby dysfunkcyjnej, zmianę postaw społecznych wobec osób dysfunkcyjnych.

Wyniki przeprowadzonych analiz pokazują, że szczególną uwagę należy zwrócić na inicjowanie i wspieranie działań w środowiskach wiejskich oraz w małych miastach, ponieważ to właśnie tam odnotowuje się niskie zainteresowanie realizowaniem rekomendowanych programów profilaktycznych. Szczególnie ważne jest aby jakość realizowanych programów była na wysokim poziomie merytorycznym. W celu właściwej realizacji działań istotne jest zadbanie o zwiększenie profesjonalizmu szkolnych oddziaływań profilaktycznych, przez odpowiednie przygotowanie kadry pedagogicznej oraz osób odpowiedzialnych w strukturze organów prowadzących placówki. Należy także zainicjować oddziaływania profilaktyczne wykorzystujące Internet oraz w miarę możliwości zwiększyć zakres oddziaływań na rodzinę poprzez realizację programów adresowanych do rodziców, w szczególności programów rekomendowanych przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii ze względu na ich dużą skuteczność i efektywność.

Zaleca się zwiększenie zakresu oddziaływań profilaktycznych, szczególnie o programy dostosowane do poziomu zagrożenia związanego z używaniem substancji psychoaktywnych, uwzględniające możliwość przeciwdziałania użyciu substancji i opóźnieniu inicjacji. Ważne jest uzupełnianie ich o programy z zakresu profilaktyki selektywnej i wskazującej, jak również rozwój programów realizowanych bezpośrednio w środowisku młodzieży (ulice, kluby, dyskoteki). Istnieje duża potrzeba wspierania nowych specjalistycznych programów profilaktyki selektywnej, adresowanych do konkretnych grup osób m. in. do użytkowników marihuany, amfetaminy oraz kokainy, w tym młodzieży i dorosłych. Szczególne znaczenie mają tu działania skierowane do osób eksperymentujących lub używających szkodliwie.

5. Realizacja Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii realizowany jest przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach - Departament Ochrony Zdrowia. Za realizację programu odpowiada również Ekspert Wojewódzki ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii, będący w strukturze organizacyjnej Departamentu Ochrony Zdrowia. Ekspert Wojewódzki współdziała w zakresie wykonywanych zadań z właściwymi strukturami organizacyjnymi Urzędu Marszałkowskiego oraz z innymi instytucjami i organizacjami.

Z uwagi na to, że przeciwdziałanie narkomanii oraz związanym z nią zjawiskom wymaga współpracy wielu podmiotów, Samorząd Województwa Świętokrzyskiego będzie realizował Program we współpracy m. in. z:

1. Organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.
2. Jednostkami samorządu terytorialnego.
3. Podmiotami medycznymi zajmującymi się terapią/leczeniem uzależnienia od środków psychoaktywnych.
4. Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii.
5. Kuratorium Oświaty w Kielcach.
6. Komendą Wojewódzką Policji w Kielcach.
7. Świętokrzyskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym.
8. Świętokrzyskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach.
9. Aresztem Śledczym w Kielcach.
10. Narodowym Funduszem Zdrowia.
11. Uczelniami wyższymi.

6. Finansowanie Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025

Na realizację zadań wynikających z Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025 przeznaczone są środki ujęte w budżecie Samorządu Województwa Świętokrzyskiego pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na prowadzenie w kraju obrotu hurtowego napojami alkoholowymi do 18% o zawartości alkoholu.

Finansowanie zadań przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego objętych Programem zależne jest od wysokości środków finansowych przeznaczonych na ten cel w każdym roku budżetowym.

7. Monitoring i ewaluacja Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025

Monitoring:

Program będzie monitorowany corocznie poprzez analizę wskaźników pozyskiwanych ze sprawozdań i raportów instytucji/organizacji zaangażowanych w prowadzenie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów narkotykowych w województwie świętokrzyskim.

Instytucją odpowiedzialną za monitorowanie Programu będzie Departament Ochrony Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach, który corocznie w terminie do 31 marca przedstawi Sejmikowi Województwa Świętokrzyskiego, za pośrednictwem Zarządu Województwa Świętokrzyskiego, raport z realizacji Programu.

W raporcie zostanie wskazane, jakie działania zostały podjęte w kierunku realizacji celów i czy zakładane działania były realizowane tak, by założone cele zostały osiągnięte. Sformułowane zostaną również krótkie wnioski końcowe, które mogą posłużyć do korekty zapisów Programu lub jako wskazówka do dalszej realizacji zadań. Natomiast pełna diagnoza stanu problemów narkotykowych w województwie świętokrzyskim będzie zrealizowana na początku 2025 r.

Ewaluacja:

W 2025 roku przeprowadzona zostanie ewaluacja końcowa, która pozwoli ocenić efektywność Programu, czyli w jakim stopniu cele operacyjne zostały osiągnięte, a co się z tym wiąże, czy został zrealizowany cel główny Programu. Stanowić ona będzie również źródło użytecznych informacji przy planowaniu kolejnego Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

Spis tabel:

Tabela 1. Używanie substancji kiedykolwiek w życiu w województwie świętokrzyskim. ...	10
Tabela 2. Używanie przetworów konopi w województwie świętokrzyskim.	11
Tabela 3. Ocena dostępności poszczególnych substancji uznane przez respondentów jako bardzo łatwe do zdobycia w województwie świętokrzyskim.....	11
Tabela 4. Miejsca gdzie łatwo kupić marihuanę lub haszysz.....	12
Tabela 5. Porównanie używania substancji psychoaktywnych przez respondentów kiedykolwiek w życiu w badaniach przeprowadzonych w 2015 i 2019 r.....	14
Tabela 6. Używanie dopalaczy kiedykolwiek w życiu, w czasie ostatnich 12 miesięcy oraz w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem – wyniki badań ESPAD za 2019 r.	17
Tabela 7. Miejsca gdzie można łatwo kupić marihuanę lub haszysz w badaniach przeprowadzonych w 2015 i 2019 r.	18
Tabela 8. Liczba gmin w poszczególnych powiatach, które opracowały programy przeciwdziałania uzależnieniom.	21
Tabela 9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w latach 2017-2020.	31
Tabela 10. Realizacja świadczeń zdrowotnych udzielonych w trybie stacjonarnej i ambulatoryjnej opieki w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych w 2019 r.....	42
Tabela 11. Wykaz podmiotów leczniczych zajmujących się leczeniem uzależnień, w tym od substancji psychoaktywnych 2017-2020.....	44
Tabela 12. Leczeni w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg rozpoznania zasadniczego, leczeni ogółem.	48
Tabela 13. Leczeni w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg rozpoznania zasadniczego, leczeni po raz pierwszy.....	50
Tabela 14. Liczba przypadków zarejestrowanych w latach 2017 – 2019 wg województw...	52
Tabela 15. Działania kontrolno – represyjne podjęte przez Państwową Inspekcję Sanitarną.	54
Tabela 16. Dane dotyczące postępowań w sprawach o przestępstwa narkotykowe.	57
Tabela 17. Ilość zabezpieczonych narkotyków.	58
Tabela 18. Powody przyznawania pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w latach 2017-2020.	60
Tabela 19. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu narkomanii w latach 2017-2020 r. wg województw.	62
Tabela 20. Analiza SWOT.	63

Spis wykresów:

Wykres 1. Liczba gmin, które opracowały programy przeciwdziałania uzależnieniom.....	21
Wykres 2. Działania informacyjne i edukacyjne prowadzone w lokalnych samorządach.....	22
Wykres 3. Liczba szkoleń przeprowadzonych w ramach rozwoju kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii.....	24
Wykres 4. Liczba zrealizowanych działań profilaktycznych.....	25
Wykres 5. Liczba gmin realizująca programy rekomendowane.....	27
Wykres 6. Zadania własne realizowane przez gminy w ramach przeciwdziałania narkomanii.....	30
Wykres 7. Wydatki poniesione przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego w zakresie przeciwdziałania narkomanii w latach 2017 – 2020.....	40
Wykres 8. Liczba leczonych w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg rozpoznania zasadniczego, leczeni ogółem w latach 2017-2019.....	49
Wykres 9. Liczba leczonych w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg rozpoznania zasadniczego, leczeni po raz pierwszy w latach 2017-2019.....	51
Wykres 10. Liczba zakażeń HIV i zachorowań na AIDS w województwie świętokrzyskim w latach 2017-2019.....	53
Wykres 11. Liczba zgłaszanych przypadków zatruc środkami zastępczymi w latach 2017-2020.....	55
Wykres 12. Liczba rodzin w województwie świętokrzyskim korzystających z pomocy społecznej z powodu narkomanii w latach 2017 – 2020.....	61

Uzasadnienie

Uchwałą Nr XXX/437/17 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 stycznia 2017 r. przyjęty został Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020.

Ze względu na zakończenie okresu obowiązywania zaistniała konieczność opracowania i przyjęcia Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii organ wykonawczy samorządu województwa odpowiada za opracowanie Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, biorąc pod uwagę cele operacyjne dotyczące przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia tzn. profilaktykę uzależnień oraz promocję zdrowia psychicznego.

Na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii przyjmuje sejmik województwa.